

1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1391 Budapest 62. Pf. 211.

Telefon: (06-1) 472-8865, **Fax:** (06-1) 472-8860

Ügyszám: Vj/97/2013.

Iktatószám: Vj/97-129/2013.

Betekinthető!

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa a Dr. Bán Gergely Ügyvédi Iroda által képviselt **Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete** (2030 Érd, Tekercselő u. 17.) és a szintén a Dr. Bán Gergely Ügyvédi Iroda által képviselt **E-Educatio Információtechnológia Zrt.** (1111 Budapest, Budafoki út 59.) eljárás alá vont vállalkozásokkal szemben gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban – tárgyalás tartását követően – meghozta az alábbi

v é g z é s t .

Az eljáró versenytanács a Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete és az E-Educatio Információtechnológia Zrt. eljárás alá vontakkal szemben az eljárást megszünteti az általuk vállalt alábbi kötelezettségek egyidejű előírásával:

I. Az eljáró versenytanács Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete számára az alábbi kötelezettségvállalások teljesítését írja elő:

- a) A Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete vállalja, hogy az autósiskolák, valamint a szakoktatói, iskolavezetői és vizsgabiztosi etikai (magatartási) kódexeiben („Etikai Kódexek”) foglalt, a gépjárművezető gyakorlati oktatás során az autósiskola által a szakoktatóknak fizetendő minimális vállalkozói óradíjakra vonatkozó, 2013. december 17. napjától felfüggesztett iránymutatást tartalmazó rendelkezéseket a jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül az Etikai Kódexekből véglegesen törli.

A Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete vállalja hogy a jelen pontban foglalt kötelezettségének való megfelelést az Etikai Kódexek módosított szövegének valamint a módosításokról szóló, a Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete elnökségének döntéséről szóló jegyzőkönyv megküldésével igazolja a Gazdasági Versenyhivatal részére a módosítástól számított 15 napon belül.

- b) A Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete vállalja, hogy működése során nem fejt ki semmilyen formában a gépjárművezetői képzés piacán érvényre jutó árak befolyásolására irányuló tevékenységet.
- c) A Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete vállalja, hogy a jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a döntés rendelkező részét változatlan formában, valamint a döntés teljes szövegére mutató linket a vwww.szakoe.hu honlapjának fő oldalán 12 hónapon keresztül folyamatosan megjeleníti, valamint erről a vele kapcsolatban álló szakoktatókat, a képzőszervek vezetőit és tanulókat e-mailben értesíti.

A Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete vállalja, hogy a jelen pontban foglalt kötelezettségének való megfelelést az alábbi módon igazolja:

- (i) a jelen végzés rendelkező részét változatlan formában megjelenítő, valamint a döntés teljes szövegére mutató link honlapon történő közzétételét megjelenítő internetes weblap vonatkozó tartalmát havonta egy alkalommal lementi, amely mentéseket a 12 hónapos időszak leteltét követően CD lemezen tárolva benyújtja a Gazdasági Versenyhivatal részére,
- (ii) a kiküldött e-maileket - az e-mailek elküldésének dátumát feltüntetve - CD lemezen lementi, amelyet e-mailek elküldésétől számított 15 napon belül benyújt a Gazdasági Versenyhivatal részére.

II. Az eljáró versenytanács az E-Educatio Információtechnológia Zrt. számára az alábbi kötelezettségvállalások teljesítését írja elő:

- a) Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy a szerződési rendszerébe tartozó általános szerződési feltételeinek („ÁSZF”) a SZAKOE Etikai Kódexeire vonatkozó, 2013. december 17. napjától felfüggesztett valamennyi rendelkezését a jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a releváns dokumentumaiból véglegesen törli.

Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy a jelen kötelezettségének való megfelelést az ÁSZF módosított szövegének és releváns dokumentumainak megküldésével igazolja a Gazdasági Versenyhivatal részére a módosítástól számított 15 napon belül.

- b) Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy azon szerződéses partnereit, akikkel 2013. december 17. előtt kötött szerződést, ÁSZF-jének fentiek szerinti módosításától számított 15 napon belül postai úton értesíti arról, hogy az ÁSZF szövege megváltozott és abból törlésre kerültek a SZAKOE Etikai Kódexeire vonatkozó rendelkezések.

Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. ezen vállalását az utolsó levél kiküldését követő 15 napon belül oly módon teljesíti, hogy elektronikusan becsatolja a Gazdasági Versenyhivatal részére azon szerződéses partnerei listáját, akik vele 2013. december 17. napja előtt kötöttek szerződést, valamint az ÁSZF megváltozásáról a listázott szerződéses partnerei részére megküldött levelek elektronikus másolatát, továbbá a kapcsolódó, kiküldéseket igazoló postaküldemények feladójegyzékének másolatát.

- c) Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy működése során a saját árai meghatározásától eltekintve nem fejt ki semmilyen formában a gépjárművezetői képzés piacán érvényre jutó árak befolyásolására irányuló tevékenységet.
- d) Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy a jelen végzés kézhezvételétől számított 15 napon belül a döntés rendelkező részét változatlan formában, valamint a döntés teljes szövegére mutató linket a www.e-educatio.hu honlapjának fő oldalán 12 hónapon keresztül folyamatosan megjeleníti valamint erről a vele kapcsolatban álló szakokatokat, a képzőszervek vezetőit és tanulókat e-mailben értesíti.

Az E-Educatio Információtechnológia Zrt. vállalja, hogy a jelen kötelezettségének való megfelelést az alábbi módon igazolja:

- (i) a jelen végzés rendelkező részét változatlan formában megjelenítő, valamint a döntés teljes szövegére mutató link honlapon történő közzétételét megjelenítő internetes weblap vonatkozó tartalmát havonta egy alkalommal lementi, amely mentéseket a 12 hónapos időszak leteltét követően CD lemezen tárolva benyújtja a Gazdasági Versenyhivatal részére,
- (ii) a kiküldött e-maileket – az e-mailek elküldésének dátumát feltüntetve – szintén CD lemezen lementi, amelyet az e-mailek elküldésétől számított 15 napon belül benyújt a Gazdasági Versenyhivatal részére.

A végzéssel szemben a közléstől számított nyolc napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsánál benyújtott vagy ajánlott küldeményként postára adott jogorvoslati kérelemmel lehet élni. A kérelmet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság nem peres eljárásban bírálja felül, amely során kizárólag okirati bizonyításnak van helye, azonban a bíróság a feleket a szükségeshez képest meghallgathatja.

I.

AZ ELJÁRÁS MEGINDÍTÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI, KÖRÜLMÉNYEI

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2013. november 29-én kelt Vj/97/2013. számú végzésével versenyfelügyeleti eljárást indított a Szakoktatók Országos Érdekképviselői Egyesülete (a továbbiakban: SZAKOE) és az E-Educatio Információtechnológia Zrt. (a továbbiakban: E-Edu) ellen.
2. A versenyfelügyeleti eljárást megindító végzés indokolása szerint a GVH észlelte, hogy a 2009-ben létrejött SZAKOE minimálárakat határozott meg az etikai szabályzatában a gyakorlati gépjárművezetői oktatás tekintetében. A SZAKOE külön etikai szabályzatot alakított ki az autósiskola, illetve szakoktató tagjai számára, amely etikai szabályzatok azonos módon tartalmazzák a gyakorlati gépjárművezetői oktatás során alkalmazandó minimális óradíjakat. A minimálárakat tartalmazó etikai szabályzatokat az eljárás alá vont SZAKOE a honlapján is közzétette. A SZAKOE az etikai szabályzatot megsértőkkel szemben kilátásba helyezi, hogy az etikai szabályzatot elfogadó képzőszervek, illetve szakoktatók listájáról törlésre kerülnek. A SZAKOE mint a gépjárművezetői képzés nyújtásában részt vevők érdekvédelmi szerve a Tptv. 11. §-a értelmében vállalkozások társulásának minősül. A SZAKOE-nak a minimálárakra vonatkozó etikai előírások elfogadásával kapcsolatos magatartása vállalkozások társulása döntésének minősül, amely alkalmas lehet arra, hogy céljában és/vagy hatásában korlátozza a versenyt a gépjárművezetői képzés piacán. A GVH ezzel kapcsolatban észlelte továbbá, hogy a 2009-ben létrejött E-Edu, amely jelenleg az egyetlen érvényes akkreditációval rendelkező képzőszerv, amely a gépjárművezetői vizsgához szükséges elméleti (KRESZ) oktatást elektronikus felületen, távoktatásos képzés (a továbbiakban: e-learning) keretében jogosult nyújtani, általános szerződési feltételeiben előírja a SZAKOE által meghatározott minimálárak betartását valamennyi, vele szerződéses kapcsolatban álló partnere (az E-Edu által szervezett e-learning képzést igénybe vevő autósiskolák; valamint az E-Edu-val mint a gépjárművezető képzést szervező autósiskolával alvállalkozóként szerződő autósiskolák, illetve szakoktatók) számára. Ezzel az E-Edu rögzíti azt, hogy szerződő partnerei a saját szolgáltatásaikat milyen minimálár betartásával határozhatják meg. Ezen felül az E-Edu által alkalmazott általános szerződési feltételek kizárják az e-learning alapú elméleti képzésből mindazokat az autósiskolákat és szakoktatókat, amelyek/akik nem rendelkeznek SZAKOE tagsággal, vagy az etikai szabályokat nem fogadják el, illetve azokat nem tartják be. Ily módon az E-Edu részt vesz a SZAKOE által meghatározott minimálárak betartatásában. E magatartás alkalmas lehet arra, hogy céljában és/vagy hatásában korlátozza a versenyt a gépjárművezetői képzés piacán. A SZAKOE és az E-Edu a fenti magatartásukkal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 11. §-a (2) bekezdésének a) és f) pontjában foglalt tényállás megvalósításával valószínűsíthetően megsértették a Tptv. 11. §-ának (1) bekezdésében előírt tilalmat.

II.

AZ ELJÁRÁS ALÁ VONT VÁLLALKOZÁSOK

II. 1. SZAKOE

3. A SZAKOE egyesületi formában működő non-profit jogi személy, amely 2009-ben azzal a céllal jött létre, hogy eredményesen hozzájáruljon a hazai közlekedési szakember- és járművezető-képzés

színvonalának emeléséhez, valamint a szakoktatói és vizsgabiztosi hivatás társadalmi megbecsülésének növeléséhez.¹

4. A SZAKOE bírósági nyilvántartásba vétele 2009. szeptember 24-én emelkedett jogerőre Pk.60302/2009/1/II,2009.08.31. számú bírósági határozattal.²
5. A SZAKOE-t tíz természetes személy alapította, tagsága jelenleg is e tíz főből áll. A SZAKOE elnökének nyilatkozata szerint a SZAKOE alapító tagjai családjának és baráti körének tagjai közül kerültek ki.³ Az eljárás során beszerzett bizonyítékok⁴ arra utalnak, hogy a SZAKOE alapító tagjai között több olyan személy is szerepel, akik szakoktatóként vagy képzőszerv tagjaként járművezető oktatással foglalkoztak.
6. A szakoktatók és autósiskolák nem állnak tagsági viszonyban a SZAKOE-val, azonban lehetőségük van a SZAKOE etikai szabályzatának elfogadására. A SZAKOE etikai szabályait elfogadó „csatlakozott képzőszervek” listáját a SZAKOE honlapján tette közzé a vizsgált időszakban.⁵
7. A SZAKOE a weblapján keresztül tájékoztatást ad a legfrissebb piaci, szakmai, jogi és műszaki újdonságokról. Az összegyűjtött információk alapján célja a közös érdekérvényesítés, valamint a tisztességtelen piaci magatartás elleni fellépés.⁶
8. A SZAKOE alapszabálya szerint az egyesület legfőbb szerve a közgyűlés, amely a tagok összességéből áll, ügyintéző és képviselői szerve pedig az elnökség. Az elnökség egy elnökből és további két alelnökből áll.
9. A SZAKOE gazdasági tevékenységet másodlagos, kiegészítő jelleggel sem folytat, tevékenységéből bevétele nem származik, a bevétele ugyanis kizárólag a tagok által fizetett éves tagdíjakból áll.
10. A tagdíj jelenlegi mértéke 1.000,- Ft/fő/év. Az egyesület tisztségviselői és tagjai az egyesület céljai érdekében végzett munkájukért nem kapnak díjazást, feladataikat társadalmi alapon látják el.
11. Az egyesülettel szemben az elmúlt öt évben nem folyt versenyfelügyeleti eljárás.

II. 2. E-Edu

12. Az E-Edu 2009-ben alakult. A társaság egyedüli részvényese a Nexius Informatikai Zrt. (1111 Budapest, Budafoki út 59.). Az E-Edu vezetési-irányítási rendszere egyszemélyes igazgatóság formájában működik, azaz valamennyi ügyvezetéssel kapcsolatos jogkör gyakorlója a cég mindenkori vezérigazgatója.⁷
13. 2011. január 1-től a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény⁸ (a továbbiakban: Kkt.) lehetővé teszi az e-learning alapú elméleti oktatást mind a járművezető képzés, mind a szakoktatók képzése terén. Az E-Edu elsődleges célja, hogy a hazai kategóriás és szaktanfolyami képzések elméleti részének

¹ <http://szakoe.hu/magunkrol/> és Vj/97-9/2013. sz. irat

² <http://szakoe.hu/magunkrol/>

³ Vj/97-64/2013.

⁴ Vj/97-1/2013. sz. irat 1. és 2. sz. melléklet, Vj/97-64/2013., Vj/97-98/2013., Vj/97-115/2013., Vj/97-116/2013., Vj/97-118/2013. Vj/97-119/2013.

⁵ Vj/97-1/2013., 1 és 2. sz. mellékletek (2013. december 2-i honlapmentés), Vj/97-97/2013. (2014. július 22-i honlapmentés)

⁶ Vj/97-9/2013.

⁷ Vj/97-8/2013.

⁸ A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18. §-ának (1) bekezdése szerint a közúti járművezetők képzése állami alap-, és középfokú oktatási intézményekben, vagy tanfolyamon, a közúti közlekedési szakemberek képzése és továbbképzése szaktanfolyamon történik. A tanfolyami és a szaktanfolyami elméleti képzés és továbbképzés - a közlekedési hatóság engedélye alapján - zárt rendszerű elektronikus képzési (e-learning) formában, zárt rendszerű elektronikus képzésmenedzsment rendszer alkalmazása mellett is végezhető. A járművezetői vizsgabiztosok, a szakoktatók és az iskolavezetők képzése és továbbképzése szakirányú műszaki felsőfokú oktatási intézményekben történik.

az elvégzését korszerű és hatékony e-learning segítségével tegye lehetővé mind a saját tanulói, mind a szerződött partner autósiskolák tanulói számára.⁹

14. Az E-Edu a Magyarországon működő képzőszervek körülbelül 35 %-a részére nyújt jelenleg e-learning alapú elméleti képzést alvállalkozóként. A gyakorlati oktatás vizsgálatát tekintve megállapítható, hogy az E-Edu-nak a gyakorlati szakoktatók kb. 18,4 %-ával áll fenn szerződéses jogviszonya.¹⁰
15. A vállalkozással szemben az elmúlt öt évben nem folyt versenyfelügyeleti eljárás.
16. Az eljárás alá vontak a Tptv. 15. §-a alapján egymástól függetlenek egymástól.

III.

A KÖZÚTI JÁRMŰVEZETŐ KÉPZÉS PIACA

III.1. A vizsgált magatartással érintett piac

17. A vizsgált magatartással érintett termékeként a SZAKOE minimáláras ajánlásával érintett közúti járművezetői képzési tevékenység határozható meg. Tekintettel a SZAKOE etikai szabályzatát elfogadó vállalkozások körére, az érintett piac országos kiterjedésű.
18. Közúti járművezető képzést csak közúti járművezetői szakoktatói engedéllyel és érvényes közúti járművezetői szakoktatói igazolvánnyal rendelkező, névjegyzékbe vett szakoktató végezhet. Képzés a közlekedési hatóság képzési engedélye alapján tartható, amely engedély nem tagadható meg attól, aki az előírt személyi és tárgyi feltételeknek megfelel, az engedélyezési eljárásra vonatkozó igazgatási szolgáltatási díjat megfizette, a jogszabályban meghatározott, írásos tájékoztatót és a vállalkozási feltételeit a közlekedési hatóságnak bemutatta. Közúti járművezető és közúti közlekedési szakember képzés csak az iskolavezetői névjegyzékben lévő iskolavezető irányításával folytatható. A képzés felelőse a képzési engedéllyel rendelkező, a tanulóval szerződéses jogviszonyban álló képző szerv iskolavezetője.¹¹
19. A közúti gépjárművezetői képzés két részből áll, elméleti és gyakorlati képzésből. Az elméleti képzés részét képezi egyrészt a közúti közlekedés szabályainak (köznyelvi szóhasználatban: „KRESZ”) oktatása, másrészt pedig a műszaki ismeretek elsajátítása.¹²
20. A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) alapján a közúti járművezetők elméleti képzése intézményekben, vagy tanfolyamon, továbbá a közlekedési hatóság engedélye alapján, zárt rendszerű elektronikus képzési (e-learning) formában történhet.¹³
21. Az e-learning alapú elméleti képzés nyújtásának lehetőségét a Kkt. mint keretjogszabály 2011. január 1. napjától biztosítja. E-learning alapú képzést az a képzőszerv nyújthat, amely megszerzi az NKH által kiadott engedélyt. Az engedélyezéshez szükséges akkreditációs eljárást az NKH végzi. A közlekedési hatóság évente egy alkalommal pályázatot hirdet az e-learning rendszerű képzésben alkalmazható zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment rendszer és az e-learning rendszerű képzéshez szükséges digitális tananyagok tanúsításának, akkreditációjának megszerzésére. Az akkreditációt e pályázat keretében 36 hónapra lehet megszerezni.¹⁴

⁹ Vj/97-8/2013.

¹⁰ Vj/97-8/2013.

¹¹ A közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának részletes szabályairól szóló 24/2005. (IV. 21.) GKM rendelet 3. §-a, 17. §-a, 29. §-a

¹² Vj/97-8/2013.

¹³ Vj/97-8/2013.

¹⁴ A közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának részletes szabályairól szóló 24/2005. (IV. 21.) GKM rendelet 16. számú melléklete

22. Az NKH-nak az akkreditált e-learning alapú képzésekben alkalmazható zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment rendszerekről és digitális anyagokról vezetett nyilvántartása szerint az E-Edu és a BME Elektronikus Jármű és Járműirányítási Tudásközpont (a továbbiakban: BME EJJT) rendelkezik akkreditációval e-learning alapú képzés nyújtására. Az eljárás alá vont E-Edu a gépjárművezetők elméleti képzésének nyújtására, míg a BME EJJT a szakoktatók, vizsgabiztosok és iskolavezetők továbbképzésének e-learning alapú szervezésére jogosult¹⁵. Mind az E-Edu, mind pedig a BME EJJT 2012 óta jogosult e-learning alapú képzést szervezni; más képzőszerv nem szerzett akkreditációt.
23. Az eljárás alá vont E-Edu álláspontja szerint az általa használt, és az SDA Informatikai Zrt. által kifejlesztett „e-TITÁN” elnevezésű számítógépes rendszer nem rendelkezik semmilyen kizárólagosságot biztosító minősítéssel, tanúsítvánnyal, illetve szabadalommal védett tulajdonsággal, továbbá széles körben, szabadon elérhető a hazai piacon és a határon túl is. Kifejtette továbbá, hogy megfelelő szakértelem és üzleti kockázat vállalása esetén bármely vállalkozás képes lehet kifejleszteni és akkreditálni egy, az e-TITÁN rendszerhez hasonló tulajdonságokkal rendelkező keretrendszert¹⁶. A vizsgálat során beszerzett bizonyítékok nem utalnak arra, hogy akár jogi, akár egyéb korláttal kellene szembesülnie az e-learning alapú elméleti képzést nyújtani kívánó vállalkozásoknak.
24. Az e-learning alapú elméleti képzésben részt vevők száma az NKH által szolgáltatott adatok alapján a következők szerint alakult. 2012-ben a közúti járművezetői, illetve a közlekedési szakemberek képzésen részt vett összesen 159.996 főből 7.243 személy részesült e-learning képzésben, ebből 3.858 fő vette igénybe az E-Edu által szolgáltatott e-learning képzést, míg 3.385 fő a közlekedési szakemberek számára a BME EJJT által szervezett e-learning alapú szakoktatói továbbképzést. 2013-ban az összesen 168.931 főből 15.397 fő vett részt e-learning képzésben, amelyből 10.952 fő választotta az E-Edu által biztosított e-learning oktatási formát, illetve 4.445 fő a BME EJJT szakoktatói továbbképzését.¹⁷
25. Ebből megállapítható, hogy 2012-ben a közúti járművezetői és a közlekedési szakemberek képzésen részt vettek 4,53%-a tanult e-learning formában, ezek közül 2,41% az E-Edu keretein belül, 2013-ban pedig az oktatásból 9,11% volt az e-learning képzési forma részesedése, amelyből 6,48% vette igénybe az E-Edu által nyújtott e-learning alapú elméleti képzést.¹⁸

III.2. A szabályozási háttér

26. A Kkt. keretnormaként meghatározza a közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek (szakoktatók, vizsgabiztosok, iskolavezetők) képzésének a kötelezettségét, a képzés alapvető feltételeit, valamint kijelöli a közlekedési hatóságok jogkörét a képzésekkel és a vizsgáztatásokkal kapcsolatos eljárásokban. A Kkt. felhatalmazást ad a Kormány és az ágazati tárcák részére arra, hogy rendeleti szinten szabályozzák a szakirányú továbbképzés és az utánpótlás részletes szabályait. Ezen felhatalmazás alapján a közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának általános szabályairól szóló 179/2011. (IX. 2.) kormányrendelet meghatározza a közúti járművezetők, a szakoktatók, az iskolavezetők és a járművezetői vizsgabiztosok, valamint az egyéb közúti közlekedési szakemberek képzésére, továbbképzésére és vizsgáztatására vonatkozó általános szabályokat, így a képzési rendszerben használatos alapvető fogalmakat, az ellenőrzési és szakfelügyeleti rendszer működésének a főbb irányait, valamint a képzés engedélyezésének az alapkövetelményeit.¹⁹

¹⁵ Vj/97-8/2013. 7. sz. melléklet

¹⁶ Vj/97-8/2013.

¹⁷ Vj/97-8/2013. 9. számú melléklet

¹⁸ Vj/97-8/2013. 9. sz. melléklet

¹⁹ Vj/97-8/2013. E-Educatio adatszolgáltatása

27. A közúti járművezetők képzése állami alap- és középfokú oktatási intézményekben, vagy tanfolyamon történik.²⁰ A képzés köznevelési intézményben, köznevelési tevékenység keretében, vagy képzési engedély alapján, iskolavezető szakmai irányítása mellett végezhető²¹
28. A közúti járművezetők tanfolyami képzése, továbbképzése és utánképzése a közlekedési hatóság engedélye alapján folytatható. A képzési engedélyt a közlekedési hatóság visszavonhatja, ha a képzőszervet a GVH jogerős határozatával elmarasztalta.²²
29. A tanfolyami és szaktanfolyami képzést, továbbképzést és utánképzést a közlekedési hatóság ellenőrzi, valamint ellátja annak szakfelügyeletét. Tanfolyami képzésben az iskolavezető és a szakoktató iskolavezetői és szakoktatói tevékenységét abban az esetben végezheti, ha a külön jogszabály szerinti feltételeknek megfelel, és a közlekedési hatóság engedélyezte iskolavezetői, illetve szakoktatói tevékenységét.²³ Ezen engedélyezési és ellenőrzési feladatokat közlekedési hatóságként első fokon a Közúti Gépjármű-Közlekedési Hivatal látja el.²⁴ A járművezetők vizsgáztatását a Kormány által rendeletben kijelölt, ezen feladatok ellátására alapított, kizárólagos állami tulajdonban álló nonprofit szervezet végzi.²⁵ A közúti járművezetők, szakoktatók, iskolavezetők, járművezetői vizsgabiztosok, valamint az egyéb közúti közlekedési szakemberek képzését, a képzés ellenőrzését, szakfelügyeletét, valamint a képzés engedélyezésére vonatkozó speciális eljárási szabályokat a közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának általános szabályairól szóló 24/2005. (IV.21.) GKM rendelet (a továbbiakban: GKM rendelet) szabályozza.²⁶
30. A SZAKOE-val kapcsolatos specifikus ágazati szabályozás nem azonosítható.
31. Az e-learning képzés folytatását a Kkt. 18. §-ának (1) bekezdése teszi lehetővé. A képzés feltételeit és követelményeit a GKM rendelet 16. számú melléklete szabályozza.
32. Az e-learning rendszerű oktatásban alkalmazott rendszerek és az e-learning tananyagok engedélyezését és tanúsítvánnyal való ellátását közlekedési hatóságként első fokon a Közúti Gépjármű-közlekedési Hivatal látja el.²⁷
33. Közúti járművezető képzést csak közúti járművezetői szakoktatói engedéllyel és érvényes közúti járművezetői szakoktatói igazolvánnyal rendelkező, a közlekedési hatóság által névjegyzékbe vett személy (tehát szakoktató) végezhet.²⁸
34. A szakoktatóknak évente továbbképzésen kell részt venniük, és ezt követően sikeres vizsgát kell tenniük.²⁹
35. A közúti közlekedési szakoktatók képzése és továbbképzése szaktanfolyamon történik.³⁰ A szaktanfolyami képzés, továbbképzés és utánképzés a közlekedési hatóság engedélye alapján,³¹ köznevelési intézményben, köznevelési tevékenység keretében, vagy képzési engedély alapján, iskolavezető szakmai irányítása mellett végezhető.³²

²⁰ Kkt. 18. §-ának (1) bekezdése

²¹ A közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának általános szabályairól szóló 179/2011. (IX. 2.) kormányrendelet 3. §-ának (1) bekezdése

²² GKM rendelet 37. § (1) bekezdésének c) pontja

²³ Kkt. 18. §-ának (2) bekezdése

²⁴ A Nemzeti Közlekedési Hatóságról szóló 263/2006. (XII.20.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésének 16. pontja

²⁵ Kkt. 18. §-ának (8) bekezdése

²⁶ Vj/97-8/2013.

²⁷ A Nemzeti Közlekedési Hatóságról szóló 263/2006. (XII.20.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésének 21. pontja

²⁸ GKM rendelet 17. §-ának (1) bekezdése

²⁹ GKM rendelet 21. § (1) bekezdése

³⁰ Kkt. 18. §-ának (1) bekezdése

³¹ Kkt. 18. §-ának (2) bekezdése

³² A közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának általános szabályairól szóló 179/2011. (IX. 2.) kormányrendelet 3. §-ának (1) bekezdése

36. A járművezetői vizsgabiztosok, a szakoktatók és az iskolavezetők képzése és továbbképzése szakirányú műszaki felsőfokú oktatási intézményekben történik.³³

IV.

A FELTÁRT TÉNYÁLLÁS

IV.1. SZAKOE – Etikai kódexek

IV.1.1. Az etikai szabályok megalkotása

37. A SZAKOE 2012. év áprilisában etikai kódexet adott ki a gépjárművezetőket képző autósiskolák és szakoktatók számára.³⁴ Az etikai kódex megalkotásának az volt a célja, hogy „*erkölcsi iránymutatásul szolgáljon, tisztességes piaci verseny és üzleti magatartás tekintetében morális alapot biztosítson a felmerülő szakmai döntésekhez, továbbá zsinórmértékül szolgáljon a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez*”.³⁵ A SZAKOE külön etikai kódexet alkotott az autósiskolák, valamint a szakoktatók, iskolavezetők és vizsgabiztosok számára (utóbbiakra egységesen vonatkozik a szakoktatói etikai kódex). A SZAKOE 2012 áprilisában tette közzé honlapján a kódexet.
38. Az etikai szabályok elfogadására a SZAKOE weboldalán van lehetőség, az érintett képzőhely, illetve szakoktató adatainak megadásával. Az elfogadással a képzőhely, illetve szakoktató arról nyilatkozik, hogy elfogadja, és kötelező érvényűnek tekinti a SZAKOE etikai szabályait.³⁶
39. Az etikai kódexeket a SZAKOE elnöksége fogalmazta meg. Az etikai kódexek strukturális felépítésére az elnökség az elnök javaslatára a Rendőri Hivatás Etikai Kódexét használta fel útmutatóul, tartalmilag pedig jelentős mértékben támaszkodott a gépjárművezető képzésben megszerzett több évtizedes tapasztalatokra, ismeretekre.³⁷
40. Az etikai szabályok előkészítésében, megalkotásában, illetve az ezzel kapcsolatos döntések meghozatalában nem vett részt piaci szereplő,³⁸ illetve annak kapcsán írásos dokumentum – a SZAKOE nyilatkozata alapján – nem készült.³⁹
41. Az etikai kódexeket 2012 áprilisában tették közzé a SZAKOE honlapján. Az etikai kódexek módosítására az eljárás megindításáig nem került sor.⁴⁰ A SZAKOE honlapján az is elérhető, hogy mely képzőszervek és szakoktatók csatlakoztak az etikai kódexhez, amelyek/akik - mint egymás versenytársai - ezen tényt a honlapról megismerhetik.⁴¹ Az eljárás megindítását követően a SZAKOE egy alkalommal, 2013 decemberében módosította az etikai kódexet, amelynek keretében az etikai kódexeknek az eljárással érintett, szakoktatói minimum óradíjakra vonatkozó rendelkezései felfüggesztésre kerültek.
42. A SZAKOE által közzétett adatok szerint⁴² az etikai szabályokat 4.161 szakoktató és 546 képzőszerv fogadta el. Ez a SZAKOE becslése szerint, illetve az NKH által belföldi jogsegély keretében

³³ Kkt. 18. §-ának (1) bekezdése

³⁴ Vj/97-9/2013. 18. oldal; a képzőszerveknek szóló etikai kódex szövegét lásd a Vj/97-1/2013. sz. irat 3. mellékletében; a szakoktatói etikai kódex szövegét lásd a Vj/97-1/2013. sz. irat 4. mellékletében.

³⁵ Vj/97-9/2013. 18. oldal

³⁶ Vj/97-9/2013. 15. oldal <http://szakoe.hu/etikai-kodex/szakoktato-i-iskolavezeto-i-es-vibi-etikai-kodex/>; <http://szakoe.hu/etikai-kodex/autosiskolai-etikai-kodex/>

³⁷ Vj/97-9/2013. 18. oldal

³⁸ Vj/97-9/2013. 18. oldal

³⁹ Vj/97-64/2013.

⁴⁰ Vj/97-9/2013. 19. oldal

⁴¹ Vj/97-1/2013. 1. és 2. számú melléklete

⁴² Az etikai szabályokat elfogadó autósiskolák és szakoktatók listáját a Vj/97-1/2013. sz. irat 1. és 2. melléklete tartalmazza.

szolgáltatott adatok⁴³ alapján a szakoktatók esetében mintegy 90%-os, míg a képzőszervek esetében 50%-ot meghaladó részarányt jelent.⁴⁴

IV.1.2. Etikai szabályok betartása

43. Az etikai szabályok szerint a SZAKOE Etikai Bizottsága törölheti az etikai szabályok elfogadóinak listájáról azt, aki nem tartja be az etikai szabályokat.⁴⁵ Amennyiben tehát valamely képzőszerv, illetve szakoktató az etikai szabályokat – ideértve az alábbiakban részletesen ismertetésre kerülő szakoktatói minimumdíjakra vonatkozó rendelkezéseket – nem teljesíti, az az érintett képzőszervnek, illetve szakoktatónak az etikai szabályok elfogadóinak listájáról való törlését vonhatja maga után.
44. Az etikai szabályok betartásának ellenőrzése körében a SZAKOE úgy nyilatkozott, hogy nem ellenőrzi, és a múltban sem ellenőrizte az etikai szabályok betartását. A SZAKOE úgy nyilatkozott, hogy az etikai szabályok megsértésével kapcsolatban nem folytatott, és jelenleg sem folytat senkivel szemben sem eljárást. A SZAKOE továbbá jelezte, hogy az etikai kódexhez csatlakozók sorából nem törölt sem autósiskolát, sem szakoktatót az etikai szabályok megsértése miatt.⁴⁶
45. A SZAKOE álláspontja szerint nem járna közvetlen hátránnyal az etikai kódexekhez csatlakozók listájáról történő törlés az érintett képzőszerv, illetve szakoktató számára.⁴⁷ A SZAKOE nyilatkozatával szemben a vizsgálat által adatszolgáltatásra felhívott autósiskolák⁴⁸ közül többen jelezték, hogy a SZAKOE etikai kódexének elfogadása egyrészt nélkülözhetetlen ahhoz, hogy e-learning alapú elméleti képzést nyújthassanak, másrészt nem kapnának kedvezményt az évente kötelező szakoktatói továbbképzés díjából, amennyiben nem csatlakoznának az etikai kódexhez.⁴⁹

IV.1.3. Szakoktatói minimum óradíjakra vonatkozó rendelkezések

46. A SZAKOE etikai szabályai – egyéb előírások mellett – a vizsgálat megindítása idején meghatározták a szakoktatóknak fizetendő legalacsonyabb óradíj mértékét. A vonatkozó rendelkezések az etikai kódex 2012 áprilisában történő közzétételétől 2013 decemberéig voltak elérhetők.⁵⁰
47. Az autósiskolai etikai kódex a következő rendelkezéseket tartalmazta:
- „3. A tisztességről*
- f. A Képzőszerv vállalja, hogy tevékenysége során Oktatóinak kategóriánként a következő – üzemeltetés és munka – minimum díjat fizeti meg elszámolt tanóránként:*
- „M” és „A1” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 3 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve);
 - „A2” és „A”, valamint „B” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 5 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve);

⁴³ Vj/97-13/2013. 1. oldal

⁴⁴ Vj/97-9/2013. 23. oldal

⁴⁵ Autósiskolai és szakoktatói etikai kódex 5. b. pontja.

⁴⁶ Vj/97-9/2013. 22. oldal

⁴⁷ Vj/97-9/2013. 23. oldal

⁴⁸ A vizsgálat az eljárás során húsz olyan képzőszervet keresett meg, amelyek az NKH adatszolgáltatása (Vj/97-13/2013.) szerint a hazai legnagyobb huszonöt képzőszerv közé tartoztak 2013-ban tanulószámauk és a náluk tett sikeres forgalmi vizsgák száma alapján.

⁴⁹ Vj/97-34/2013. 1. oldal; Vj/97-35/2013. 1. oldal; Vj/97-37/2013. 2. oldal; Vj/97-38/2013. 1. oldal (betekinthető: Vj/97-77/2013.); Vj/97-39/2013. 1. oldal; Vj/97-48/2013. 1. oldal

⁵⁰ Vj/97-9/2013. 22. oldal

- „C1”, „C1E”, „C”, „CE”, „D1”, „D1E”, „D”, „DE” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 8 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve).

g. A Képzőszerv vállalja továbbá, hogy az itt fel nem sorolt többi kategória vonatkozásában a fentiek szellemében határozza meg a díjakat.

h. A Képzőszerv vállalja, hogy ha tevékenysége során – elszámolt tanóránként – az üzemeltetési és munkadíjakat nem együtt számolja el, úgy az f) pontban foglaltak szellemében alakítja ki munkatársai minimum jövedelmét.

i. A Képzőszerv elismeri és kinyilvánítja, hogy az f), g), h) pontokban meghatározott díjak csupán a tisztességes Oktatói munkavégzés minimum feltételét határozzák meg, ezért tevékenysége során törekszik olyan üzletpolitika megvalósítására, amellyel ennél magasabb bérezéshez tudja juttatni Oktatóit.”

48. A szakoktatói etikai kódex („A tisztességről” megjelölésű) 3. pontja a következő rendelkezéseket tartalmazta:

„e. Az Oktató munkájával kapcsolatosan kinyilvánítja, hogy – szerződéses jogviszony esetén – kategóriánként a következő – üzemeltetés és munka – minimum díjat tekinti a tisztességes munkavégzés minimum feltételének:

- „M” és „A1” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 3 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve),
- „A2” és „A”, valamint „B” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 5 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve),
- „C1”, „C1E”, „C”, „CE”, „D1”, „D1E”, „D”, „DE” kategória: a mindenkori hivatalos {üzemanyag (95-ös) x 8 (liter)} értéket (100,- Ft-ra kerekítve).

Az Oktató az itt fel nem sorolt, többi kategória vonatkozásában is a fentiek szellemében meghatározott díjakat tekinti irányadónak.”

49. A fenti szabályok tehát azt rögzítik, hogy a képzőszerveknek milyen legalacsonyabb óradíjat kell fizetniük a szakoktatóknak a gyakorlati gépjárművezetői képzés tekintetében. Amint arra a SZAKOE is felhívja a figyelmet, ez a díj nem azonos a képzésben részt vevő tanulók által fizetendő díjjal, hanem annak egy részét képezi.
50. A minimális óradíjak a hivatalos üzemanyagárhoz viszonyítva kerülnek meghatározásra. A NAV honlapja⁵¹ szerint például az eljárás megindításakor az „ESZ-95 ólmozatlan motorbenzin” hivatalos ára 410 Ft/l volt. Az etikai szabályok szerinti számítást alapul véve az ebben az időszakban induló képzéseknél 1200 Ft-os (kisebb motorkerékpár), 2100 Ft-os (nagyobb motorkerékpár, személyautó) illetve 3300 Ft-os (haszongépjárművek) oktatói minimális óradíjakat kellett megállapítani.
51. A legalacsonyabb óradíjra vonatkozó szabályok lényegében valamennyi járművezetői kategóriát érintik.⁵² Az etikai kódexek azonban kifejezésre juttatják, hogy az etikai szabályzattal nem érintett kategóriákban is a fenti díjszámítási módok irányadóak.

IV.1.4. A minimális óradíjakra vonatkozó szabályok előkészítése

⁵¹ <http://www.nav.gov.hu/nav/szolgaltatasok/uzemanyag/uzemanyagarak>

⁵² A rendelkezésre álló adatok alapján csak a „T” kategóriára (mezőgazdasági vontató két pótkocsival), illetve a „Trolibusz” kategóriára nem határoznak meg díjakat.

52. A SZAKOE nyilatkozata szerint a célja olyan gyakorlati szakoktatói óradíjak meghatározása volt, amellyel biztosítható a gyakorlati oktatásra vonatkozó jogszabályi követelmények maradéktalan teljesítéséhez szükséges önköltség fedezése.⁵³
53. A SZAKOE etikai kódexeiben rögzített gyakorlati óradíjra vonatkozó szabályokat a SZAKOE elnöksége fogalmazta meg, a javaslatokat főként a SZAKOE elnök terjesztette elő. Az elnökség a tagokat tájékoztatta az etikai kódexek elfogadásáról és azok tartalmáról.⁵⁴
54. A SZAKOE a gyakorlati óradíjra vonatkozó szabályok megalkotását megelőzően arra törekedett, hogy feltárja a gépjárművezető gyakorlati oktatás jogi környezetét és műszaki-gazdasági feltételeit, továbbá megvitatta a probléma megoldására érkezett szakmai javaslatokat, amelyeket egybevetett a gépjárművezető oktatásra irányadó nemzetközi gyakorlattal, valamint a hasonló iparágakra vonatkozó szabályozással.⁵⁵

IV.2. E-Edu – Általános Szerződési Feltételek

IV.2.1. E-learning alapú elméleti képzés bevezetése, a kialakított szerződéses rendszer

55. Az E-Edu 2011 folyamán előkészítette az e-learning alapú elméleti képzéshez szükséges tananyagot, illetve elvégezte a szükséges informatikai háttér fejlesztését. Az E-Edu 2012 januárjában akkreditációs kérelmet nyújtott be az NKH-hoz. Az eljárás eredményeképpen mind a tananyagok, mind pedig a keretrendszer megkapták a hatósági akkreditációt, így az E-Edu jogosulttá vált az NKH nyilvántartásában szereplő képzésekhez e-learning alapú elméleti képzést nyújtani.⁵⁶
56. Az E-Edu jelenleg az egyetlen, érvényes akkreditációval rendelkező képzőszerv, amely jogosult e-learning alapú elméleti képzést nyújtani a gépjárművezetői képzésben tanuló hallgatók részére.⁵⁷
57. Az E-Edu kétféle módon vesz részt a gépjárművezetői képzésben: egyrészt oly módon, hogy más autósiskolák alvállalkozójaként szervez e-learning alapú elméleti képzést, valamint akként, hogy maga az E-Edu Autósiskola szervezi meg a teljes (elméleti és gyakorlati) képzést, a gyakorlati képzést alvállalkozóként szerződő szakoktatók szolgáltatásának igénybevételével biztosítva.⁵⁸

IV.2.2. Az E-Edu által autósiskolák részére biztosított e-learning alapú elméleti képzés

58. Abban az esetben, amikor az E-Edu alvállalkozóként értékesíti az e-learning alapú elméleti képzést mint szolgáltatást, a tanfolyamot szervező partneriskolával ún. Képzőszervi Szerződést köt. A megkötött szerződés a hozzá tartozó, az E-Edu honlapján közzétett általános szerződési feltételekkel (képzőszervi ÁSZF) együtt érvényes. A szerződéskötés oly módon történik, hogy az érintett autósiskola az E-Edu honlapján megadott űrlap kitöltésével jelzi szerződéskötési szándékát, majd ezt követően az E-Edu postai úton két példány Képzőszervi Szerződést küld a szerződni kívánó partneriskolának, amelyből egy példányt – a szükséges dokumentumok csatolásával egyidejűleg – cégszerűen aláírva az érintett autósiskola visszaküld az E-Edu-nak.⁵⁹
59. Az E-Edu több, mint 300 db hatályos Képzőszervi Szerződést tart nyilván.⁶⁰

⁵³ Vj/97-9/2013. 19. oldal

⁵⁴ Vj/97-9/2013. 18. oldal

⁵⁵ Vj/97-9/2013. 5. oldal

⁵⁶ Vj/97-8/2013. 1-2. oldal

⁵⁷ Vj/97-8/2013. 7. melléklet

⁵⁸ Vj/97-8/2013. 20. oldal

⁵⁹ Vj/97-8/2013. 21. oldal

⁶⁰ Vj/97-8/2013. 21. oldal

60. A partneriskolák ebben az esetben viszonteladói áron jutnak az e-learning tananyaghoz, amelyet szabad árképzéssel értékesíthetnek a tanulóiknak. Az érintett autósiskolák az E-Edu számítógépes felületén (e-TITÁN rendszer)⁶¹ regisztrálják tanulóikat a képzésekre, valamint ebben a rendszerben nyílik lehetőség a tananyagban történő előrehaladás nyomon követésére is.⁶²
61. E képzési forma esetén az E-Edu mint képzési engedéllyel rendelkező képzőszerv felelőssége kizárólag a tanulók akkreditált e-learning elméleti képzésének szabályos megtartására, és az ezt követő szabályos, a tanuló nevére szóló képzési igazolás kiállítására és eljuttatására terjed ki. Az E-Edu ezen szerződés alkalmazásakor nem kerül közvetlen jogviszonyba az e-learning képzésre regisztrált tanulókkal, a tanulókkal kapcsolatos összes adminisztráció (pl. képzési szerződés megkötése) a szerződött autósiskola feladata.⁶³

IV.2.3. E-Edu saját tanulói számára biztosított képzés

62. Az e-learning alapú elméleti képzés nyújtásán túlmenően az E-Edu autósiskolaként, saját tanulói számára a teljes elméleti és gyakorlati képzést megszervezi, illetve szolgáltatja. Ennél az értékesítési formánál az e-learning tananyag tanulók részére történő értékesítését az E-Edu – teljes képzési engedéllyel rendelkező – autósiskolaként közvetlenül végzi. Ebben az esetben a gyakorlati képzést az E-Edu a vele szerződéses kapcsolatban álló vállalkozások bevonása útján biztosítja, tehát a szakoktatók szerződnek az E-Edu-val alvállalkozóként. Az ehhez szükséges ún. Szakoktatói Szerződést az E-Edu a szakoktatókat rendelkezésre bocsátó vállalkozásokkal (autósiskolákkal), vagy magukkal a szakoktatókkal mint egyéni vállalkozókkal köti meg.⁶⁴ A megkötött szerződés a hozzá tartozó, az E-Edu honlapján közzétett általános szerződési feltételekkel (szakoktató ÁSZF) együtt érvényes.⁶⁵
63. E képzési formában a tanulók az E-Edu keretein belül a járművezetői gyakorlati képzést kétféleképpen tudják igénybe venni. Az egyik esetben az önállóan beiratkozó tanulók az e-TITÁN rendszerben megadott adatok alapján saját maguk választhatnak szakoktatót a rendszerben szereplő, szerződött gyakorlati oktatók közül. A másik lehetőség az, hogy a szakoktatót közvetlenül megkereső tanulót a szakoktató rögzíti az e-TITÁN rendszerbe. Ebben az esetben a sikeres elméleti vizsga letétele után a tanuló az őt beírató szakoktatónál kezdi meg a gyakorlati képzését.⁶⁶
64. Az E-Edu jelenleg több, mint 200 Szakoktatói Szerződéssel rendelkezik, ezek keretében a partnerei több, mint 600 gyakorlati szakoktatót vontak be az együttműködésbe.⁶⁷

IV.2.4. Az ÁSZF-eknek a SZAKOE-val kapcsolatos rendelkezései

65. A fentiek szerint mind a Képzőszervi Szerződésnek, mind pedig a Szakoktatói Szerződésnek része az E-Edu által a honlapon közzétett ÁSZF. Az ÁSZF-eket az E-Edu 2012. április 18-ától alkalmazza, illetve azokat először ezen időpontban tette közzé.⁶⁸

⁶¹ Az e-TITÁN online képzéstámogató programrendszer egyfajta ügyviteli rendszerként működik, amelynek fő funkciója, hogy keretrendszerként biztosítja az e-learning elméleti tanfolyamra beíratott tanuló számára a tananyagok lejátszását, és nyilvántartja a tanulással töltött időt és a tanuló előrehaladását. A keretrendszer kifejlesztője és tulajdonosa az SDA Informatika Zrt. A NKH az e-TITÁN rendszert mint a gépjárművezető képzésben alkalmazható keretrendszert az EL/K/2012/0001 nyilvántartási számon akkreditálta.

⁶² Vj/97-8/2013. 20. oldal

⁶³ Vj/97-8/2013. 21. oldal

⁶⁴ Vj/97-8/2013. 21. oldal

⁶⁵ Ld. az E-Edu Vj/97-8/2013. adatszolgáltatását, illetve a megkeresett autósiskolák által becsatolt szerződéseket (pl. Vj-97-34/2013, Vj-97-36/2013, Vj-97-37/2013, Vj-97-40/2013, Vj-97-42/2013, Vj-97-44/2013., Vj-97-49/2013., Vj-97-52/2013.)

⁶⁶ Vj/97-8/2013. 21. oldal

⁶⁷ Vj/97-8/2013. 21. oldal

⁶⁸ Vj/97-67/2013., 1. o.

66. Az E-Edu Általános Szerződési Feltételei 2012. április 18. és 2013. december 17. között (változatlan formában) előírták a szerződő képzőszerv, illetve szakoktató számára, hogy a SZAKOE etikai kódexét elfogadja, kötelezőként ismerje el, illetve hogy azokat betartsa.⁶⁹
67. Az E-Edu a honlapján szereplő tájékoztatóban is egyértelművé tette azt, hogy a SZAKOE által meghatározott szakoktatói óradíj minimumok betartása minden partnere (autósiskolák, szakoktatók) számára kötelező. A honlap vonatkozó, „[a] gyakorlati oktatással, szerződéssel kapcsolatos általános együttműködési elvek” című részén a következő nyilatkozat volt található:⁷⁰
- „Az E-Edu nem köt szerződést (sem e-learning alvállalkozóit, sem gyakorlati oktatásra szerződést) olyan autósiskolával és szakoktatóval, aki nem fogadja el és legjobb tudása szerint nem igyekszik betartani – a szakmai minimum követelményeket rögzítő – etikai elveket. Természetesen, tisztában vagyunk azzal, hogy ezzel kizárjuk az együttműködésből – összhangban ETIKAI KÓDEXSZEL – azokat az autósiskolákat akik – a tanulók megtévesztésére, megkárosításra alkalmas hirdetésekben – pl.: 1.300 Ft-os oktatói óradíjon vagy ez alatt hirdetik meg képzéseiket, de tisztában vagyunk társadalmi és azon autósiskolákkal és oktatókkal szembeni felelősségünkkel is, akik tisztességes és értéktéremtő tevékenységet kívánnak végezni. A fentiekből következően nem engedhetjük meg, és nem is engedjük meg, hogy munkánkat és partnereink munkáját az e-learning elméleti képzésen keresztül összemosás a tisztességtelen eszközökkel és módon működő iskolákkal és oktatókkal.”*
68. Az E-Edu nem követeli meg a szerződő partnereitől, hogy a SZAKOE tagjává váljanak⁷¹; ugyanúgy, ahogy a SZAKOE sem követeli meg, hogy az etikai kódex elfogadó a tagjai legyenek. Az ÁSZF idézett rendelkezési szerint az autósiskolák, illetve szakoktatók kötelesek voltak a SZAKOE etikai szabályait elfogadni, és azokat betartani.
69. Maga az E-Edu is csatlakozott a SZAKOE etikai kódexét elfogadó képzőszervekhez.⁷² Az E-Edu szerint ez azt a kötelezettséget teremti számára, hogy ne kössön szerződést olyan vállalkozásokkal, amelyek „nem fogadják el, és legjobb tudásuk szerint nem igyekeznek betartani” az etikai szabályokat. Vagyis az E-Edu „nem kíván együttműködni azon autósiskolákkal, illetve szakoktatókkal, akik a gépjárművezetői képzésben tisztességtelen piaci magatartást tanúsítanak, és intézményesített formában megkárosítják a tanulókat” azzal, hogy az etikai szabályoknak a jelen eljárásban vizsgált kikötéseit nem teljesítve határozzák meg a szakoktatói óradíjakat.⁷³
70. Az E-Edu akként nyilatkozott, hogy a vállalkozásnak lényegében kára származhat abból, hogy a SZAKOE etikai kódexét nem elfogadókkal nem szerződnek.⁷⁴

IV.2.5. AZ ÁSZF-ben foglaltak érvényesítése

71. A képzőszervi és szakoktatói ÁSZF kikötései szerint a szerződést az E-Edu azonnali hatállyal felmondhatja, ha az E-Edu-val szerződő fél a SZAKOE etikai szabályzatát, így a szakoktatói minimum óradíjakra vonatkozó kikötéseket megsérti.⁷⁵ Az ÁSZF-nek az eljárásindításkor hatályos változata külön is nevesítette a SZAKOE etikai szabályainak nem teljesítését a rendkívüli felmondást megalapozó körülményként.
72. A képzőszervi ÁSZF⁷⁶ az alábbi szabályokat tartalmazta e körben:

⁶⁹ Lásd: az eljárásindításkor hatályban lévő, autósiskoláknak szóló ÁSZF 7.1. pontját, illetve oktatói ÁSZF 5.1. pontját.

⁷⁰ Vj/97-1/2013. 11. melléklet. A szövegrész az eljárás megindítását követően törlésre került a honlapról.

⁷¹ Vj/97-8/2013. 8. oldal

⁷² Vj/97-1/2013. 1. melléklet; Vj/97-8/2013. sz. irat 6. oldal

⁷³ Vj/97-8/2013. 6. oldal

⁷⁴ Vj/97-62/2013. 3. oldal

⁷⁵ Lásd: az autósiskoláknak szóló ÁSZF 8.5.5. pontját (Vj/97-1/2013. sz. irat 6. melléklet), illetve a szakoktatói ÁSZF 6.4.10. pontját (Vj/97-1/2013. 9. melléklet).

⁷⁶ Vj/97-1/2013., 6. sz. melléklet

„8. A szerződés időbeli hatálya, megszüntetése

[8.5.] Bármelyik fél jogosult a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetni a másik fél súlyos szerződésszegése esetén. A rendkívüli felmondást írásba kell foglalni és meg kell indokolni. A Szolgáltató [E-Edu] különösen akkor jogosult a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetni, ha a Megrendelő [az érintett autósiskola]:

[8.5.5.] az Etikai Kódex [SZAKOE Etikai Kódex] rendelkezéseit nem tartja be, vagy azokat megsérti, vagy az Etikai Kódex elfogadására vonatkozó nyilatkozatát visszavonja, illetve, ha a SZAKOE törli az Etikai Kódexet elfogadó képzőszervek névsorából”

73. A szakoktatói ÁSZF⁷⁷ az alábbi szabályokat tartalmazta e körben:

„6. A szerződés időbeli hatálya, megszüntetése

[6.4.] Bármelyik fél jogosult a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetni a másik fél súlyos szerződésszegése esetén. A rendkívüli felmondást írásba kell foglalni és meg kell indokolni. Az E-Edu különösen akkor jogosult a szerződést rendkívüli felmondással megszüntetni, ha:

[6.4.10.] az Oktató az Etikai Kódex [SZAKOE Etikai Kódex] rendelkezéseit nem tartja be, vagy azokat megsérti, illetve, ha a SZAKOE törli az Etikai Kódexet elfogadó szakoktatók névsorából.”

74. Az E-Edu akként nyilatkozott, hogy sem a Képzőszervi Szerződések, sem pedig a Szakoktatói Szerződések vonatkozásában nem rendelkezik az általános szerződési feltételek ellenőrzésére hivatott szervezettel, személyzettel, illetve bármilyen egyéb rendszerrel. Az E-Edu előadta, hogy e szerződések esetében nem került még sor a SZAKOE etikai kódexének nem teljesítése, illetve megszegése miatt a szerződés felmondására, illetve bármely módon történő megszüntetésére.⁷⁸ Az E-Edu összesen egy szerződést szüntetett meg azonnali hatályú felmondással, azonban arra nem a SZAKOE Etikai Szabályokra vonatkozó rendelkezések megsértése miatt került sor.⁷⁹
75. A SZAKOE Etikai Kódexének elfogadását az E-Edu az egyes szerződések megkötése előtt oly módon tudta ellenőrizni, hogy a szerződéskötéshez szükséges űrlap kitöltése során a szerződő félnek meg kellett adnia azt az azonosító számot, amelyet a SZAKOE etikai kódexének elfogadásával egyidejűleg kapott meg.⁸⁰ Az E-Edu jelezte, hogy „ezzel kapcsolatosan az E-Edu hátrányos következményt egy partnerével szemben sem alkalmazott”. Az ÁSZF-ek vonatkozó rendelkezéseinek felfüggesztésével együtt a jelentkezéskor az E-Edu honlapján kitöltendő űrlap már nem tartalmazza a SZAKOE-ra vonatkozó utalást.⁸¹

IV.2.6. Az E-Edu és a SZAKOE közötti együttműködés

76. Az E-Edu úgy nyilatkozott, hogy a SZAKOE és az E-Edu között semmilyen szervezeti kapcsolat, illetve tevékenységet érintő együttműködés nem állt, és jelenleg sem áll fenn, az E-Edu a SZAKOE-nak nem tagja és nem is volt soha tagja.⁸²
77. Tekintettel azonban arra, hogy a SZAKOE mint országos érdekképviselői szerv céljai között szerepel többek között a hazai járművezető-képzés és szakember képzés színvonalának emelése, fejlesztése és javítása, az E-Edu mint járművezető-képzéssel foglalkozó szervezet a célok megvalósításában természetesen (az etikai kódexek bármelyikét elfogadó szervezetekhez, illetve személyekhez

⁷⁷ Vj/97-1/2013., 9. sz. melléklet

⁷⁸ Vj/97-8/2013. 23. oldal

⁷⁹ Vj/97-8/2013. 22. oldal

⁸⁰ Vj/97-1/2013., 5., 9., 11. mellékletek

⁸¹ Vj/97-8/2013. 23. oldal

⁸² Vj/97-8/2013. 19. oldal

hasonlatosan, náluk semmilyen tekintetben sem szorosabb kapcsolatban) együttműködik a SZAKOE-val.⁸³

78. A SZAKOE elnöke korábban munkaviszonyban állt az E-Edu-val, iskolavezetői munkakörben, amely munkakör – az E-Edu nyilatkozata szerint – nem járt az E-Edu üzletvezetésére kiható döntési, illetve egyéb jogkör gyakorlásával, csupán az oktatás szakmai felügyeletét jelentette.⁸⁴
79. Az E-Edu honlapján található nyilatkozat szerint a SZAKOE „kiscsoportos beszélgetéseket” szervezett az autósiskolák képviselőinek részvétel az e-learning képzés kapcsán, amely beszélgetést figyelembe véve alakította ki az E-Edu üzleti modelljét.⁸⁵
80. Az eljárás során nem volt ellentmondásmentesen tisztázható az, hogy a SZAKOE és az E-Edu között volt-e kifejezett megállapodás az E-Edu általános szerződési feltételeinek tartalmának kialakításával kapcsolatban. Az E-Edu vezérigazgatója meghallgatása során előadta, hogy az általános szerződési feltételek kialakítása és azok szerződésekbe történő beemelése az előző – időközben elhunyt – vezérigazgató döntési kompetenciájába tartozott és az ő személyéhez köthető. Nem tudta megmondani, hogy SZAKOE elnöke közreműködött-e az általános szerződési feltételek kialakításában. A SZAKOE állítása szerint az etikai kódex-szel kapcsolatos döntések meghozatalában piaci szereplő nem vett részt; az E-Edu mint járművezető-képzéssel foglalkozó szervezet együttműködött a SZAKOE-val a SZAKOE céljainak megvalósításában, de nem szorosabb kapcsolatban, mint a SZAKOE etika kódexét elfogadó bármely más szervezet.⁸⁶
81. Az E-Edu írásos adatszolgáltatásában kiemelte, hogy a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 2. §-ának i) pontja alapján vetette alá magát a SZAKOE etikai kódexének és fogadta el annak szabályait. Az etikai kódexnek való megfelelés keretében írta elő szerződő partnereinek az etikai kódex szabályainak betartását, miként ő maga is teljes egészében betartotta a kódexben foglaltakat.⁸⁷ Az ÁSZF szabályainak kialakításánál valószínűleg az lehetett a cél, hogy az etikai szabályok elfogadásával kiszűrje a képzési rendszerből a tisztességtelen piaci gyakorlatot folytató vállalkozásokat és az E-Edu nem kívánt olyan szolgáltatás nyújtásában közreműködni, amely a fogyasztók megkárosításával vagy megtévesztésével jár.⁸⁸
82. A SZAKOE etikai szabályainak publikálására, és az E-Edu általános szerződési feltételeinek közzétételére egyaránt 2012 áprilisában került sor.

IV.3. Az NKH álláspontja

83. Az NKH a szakoktatók továbbképzési rendszere kapcsán kifejtette, hogy annak lényege abban áll, hogy az adott évben bekövetkező változások, az ismeretanyag felfrissítése évente megtörténjen. A szakoktatóknak a vizsgakövetelményekben meghatározott szaktanfolyamon kell részt venniük, illetőleg sikeres hatósági elméleti vizsgát kell tenniük. A továbbképzési szaktanfolyam tartására kizárólag szakirányú műszaki felsőfokú oktatási intézmény kaphat engedélyt. Korábban, 2011. előtt ezen oktatási tevékenységet országos érdekképviselők végezték. A jogszabályi változások célja a szakoktatói képzés és továbbképzés színvonalának, ezáltal pedig a képzést végző szakemberek felkészültségének növelése volt.
84. A továbbképzési rendszer fentebb említett változásainak és az éves hatósági vizsgakötelezettségnek köszönhetően a járművezetői vizsgabiztosok és szakoktatók, valamint az iskolavezetők

⁸³ Vj/97-8/2013. 19. oldal

⁸⁴ Vj/97-8/2013. 19. oldal

⁸⁵ Vj/97-1/2013. 11. melléklet.

⁸⁶ Vj/97-9/2013., 18. o.

⁸⁷ Vj-97-8/2013.

⁸⁸ Vj-97-8/2013.

továbbképzésének színvonala jelentősen emelkedett, továbbá a korábbi árképzésben tapasztalt anomáliák is megszűntek. A jogszabályi előírásokból következik, hogy a SZAKOE szakoktatói továbbképzési tevékenységet nem végez, ilyen tevékenységre engedéllyel nem rendelkezik. Figyelemmel azonban arra, hogy a közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésébe az engedéllyel rendelkező szervezetek más szervezeteket bevonhatnak, ennek megfelelően az NKH ismeretei szerint az érdekképviselők az elmúlt években (2011-től) is segítették a továbbképzések szervezését, elsősorban a szakemberekkel való kapcsolattartásban, a tájékoztatásban, a képzés, illetve vizsgáztatás szervezési, ügyviteli vagy egyéb adminisztrációs feladataiban. Az NKH információi szerint ilyen jellegű támogatást az elmúlt két évben a Járművezető-Szakoktatók és Képzőszervek Országos Egyesülete és a SZAKOE is nyújtottak az állami felsőoktatási intézményeknek.⁸⁹

IV.4. Harmadik felek: az autósiskolák álláspontja

IV.4.1. Az autósiskoláknak a SZAKOE-val való kapcsolata

85. A GVH a vizsgálat keretében adatszolgáltatásra kötelező végzést küldött ki az NKH tájékoztatása szerint⁹⁰ legtöbb tanulóval rendelkező és legmagasabb sikeres forgalmi vizsgát szervező közúti gépjárművezetői képzést nyújtó szervezeteknek, azonos kérdésekkel.
86. A megkeresett autósiskolák előadták, hogy egyikük sem tagja a SZAKOE-nak. A válaszadó autósiskolák közül négy nem is csatlakozott az etikai kódexhez.⁹¹
87. Az autósiskolák álláspontja szerint a SZAKOE a kitűzött célok és elvek mentén megfelelően képviseli a szakoktatók érdekeit, valamint hozzájárul a gépjárművezető-képzés színvonalának az emeléséhez. A SZAKOE etikai szabályzatát a SZAKOE honlapján keresztül történő regisztrálással fogadták el, amelynek során az egyes autósiskolák bejelölték, hogy az etikai kódexben foglaltakkal egyetértenek. A megkérdezett autósiskolák a SZAKOE létrehozásának a körülményeiről, valamint a megalapításában közreműködő személyekről nem rendelkeznek információval, ők maguk az egyesület létrehozásában, tevékenységében, működtetésében nem vettek, illetve nem vesznek részt.
88. Az autósiskolák többsége akként nyilatkozott, hogy az árképzésüket nem befolyásolja a SZAKOE etikai kódexében meghatározott, az oktatóknak fizetendő minimum díj, mivel eleve az etikai kódexben megállapított minimum díjakat meghaladó oktatói díjakat alkalmaznak.⁹²
89. Egyes harmadik felek nyilatkozatok szerint a SZAKOE létrejötté szoros összefüggésben áll az E-Edu, továbbá az E-Edu által üzemeltetett és az NKH által akkreditált e-learning képzési rendszer megjelenésével.⁹³
90. Több autósiskola nyilatkozott úgy, hogy a SZAKOE etikai kódexéhez kifejezetten azért csatlakozott, mert csak ez esetben köthetett együttműködési szerződést az E-Edu-val.⁹⁴ Egy képzőszerv előadta, hogy a SZAKOE etikai szabályait elfogadó szakoktatók jelentős kedvezményt kaptak a SZAKOE és az E-Edu által szervezett e-learning rendszerű továbbképzések tandíjából.⁹⁵ A GVH-hoz benyújtott további nyilatkozat szerint a szakoktatók többsége azért fogadta el a SZAKOE etikai szabályzatát, mert kedvezményes árat szeretett volna fizetni.⁹⁶

⁸⁹ Vj/97-65/2013. sz. irat

⁹⁰ Vj/97-13/2013. sz. irat NKH jogsegély tájékoztatás

⁹¹ Vj/97-35/2013., Vj/97-38/2013., Vj/97-47/2013., Vj/97-52/2013.

⁹² Vj/97-66/2013. Vj/97-40/2013., Vj/97-28/2013., Vj/97-39/2013., Vj/97-48/2013., Vj/97-41/2013., Vj/97-49/2013., Vj/97-42/2013.

⁹³ Vj/97-35/2013.

⁹⁴ Vj/97-34/2013., Vj/97-37/2013., Vj/97-48/2013.

⁹⁵ Vj/97-35/2013.

⁹⁶ Vj/97-39/2013.

IV.4.2. Az autósiskoláknak a SZAKOE etikai szabályainak kialakítása, alkalmazása kapcsán betöltött szerepe

91. Az autósiskolák a SZAKOE etikai szabályainak az előkészítésében, megalkotásában sem közvetlenül, sem véleményezőként nem vettek részt. Az autósiskolák az etikai szabályokról, valamint azok felfüggesztéséről a SZAKOE honlapjáról értesültek.⁹⁷

IV.4.3. Az E-Edu-val való szerződéses kapcsolatot

92. A megkérdezett autósiskolák közül három autósiskola nem áll szerződéses kapcsolatban az E-Edu-val.⁹⁸
93. Az autósiskoláknak nincs tudomásuk arról, hogy az E-Edu ellenőrzi a SZAKOE etikai szabályzatának a betartását.⁹⁹ Ahhoz, hogy az E-Edu-val szerződést tudjanak kötni e-learning oktatásra, szükséges volt elfogadni a SZAKOE honlapján közzétett, jelenleg felfüggesztett etikai szabályzatot.
94. Az autósiskolák által becsatolt, az E-Edu-val e-learning képzések megrendelése tárgyában megkötött szerződések szerint a szerződő autósiskola jogosult az NKH által akkreditált, zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment rendszert is magában foglaló, e-TITÁN Elektronikus Oktató Rendszer korlátozott felhasználására, valamint az E-Titán rendszerben regisztrált tanulói számára e-learning képzést rendelni az E-Edu-tól. A beérkezett képzőszervei szerződések¹⁰⁰ szerint a szerződő autósiskola vállalja, hogy a gyakorlati szakoktató közreműködésével és az általa biztosított oktató gépjárművével közreműködik az E-Eduval a felnőttképzési szerződést kötött tanulók gyakorlati oktatásában és az oktatással, vizsgáztatással kapcsolatos feladatok ellátásában. Ezen szerződés alapján az E-Edu vállalja, hogy az e-Titán Rendszerben regisztrált tanulók gyakorlati oktatásával a szerződött autósiskolát bízta meg.

V.

JOGI HÁTTER

95. A Tpvt. 1. § (1) bekezdése alapján a törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak - ideértve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott magatartások kivételével - (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) Magyarország területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.
96. A Tpvt. 11. § (1) bekezdése szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrejött szervezetének, köztestületének, egyesülésének és más hasonló szervezetének (a továbbiakban együtt: vállalkozások társulása) a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki.
97. A Tpvt. 44. § (1) bekezdése szerint - az ott meghatározott szűk körű kivételekkel - a versenyfelügyeleti eljárásra a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni.
98. A Tpvt. 75. §-ának (1) bekezdése értelmében ha a hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza e törvény, illetve az EK-Szerződés 81-82. cikkének rendelkezéseivel, és a

⁹⁷ Vj/97-37/2013., Vj/97-49/2013., Vj/97-48/2013.

⁹⁸ Vj/97-35/2013., Vj/97-39/2013., Vj/97-66/2013.

⁹⁹ Vj/97-34/2013., Vj/97-36/2013., Vj/97-37/2013., Vj/97-41/2013., Vj/97-42/2013., Vj/97-44/2013., Vj/97-70/2013., Vj/97-38/2013., Vj/97-40/2013.

¹⁰⁰ Vj/97-37/2013.

közérdek hatékony védelme e módon biztosítható, az eljáró versenytanács végzéssel - az eljárás egyidejű megszüntetésével - kötelezővé teheti a vállalás teljesítését, anélkül, hogy a végzésben a törvénysértés megvalósulását, vagy annak hiányát megállapítaná. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdés szerinti végzés meghozatala nem zárja ki azt, hogy az ügyben - a körülmények lényeges változása miatt, illetve akkor, ha a végzés a döntés meghozatala szempontjából fontos tény félrevezető közlésén alapult - újabb versenyfelügyeleti eljárás kerüljön megindításra. Az újabb versenyfelügyeleti eljárás során rendelkezni kell a korábban az (1) bekezdés alapján hozott végzésről.

99. A Tpv. 82. §-ának (1) bekezdése szerint a vizsgálónak, illetve az eljáró versenytanácsnak a versenyfelügyeleti eljárás során hozott végzése ellen külön jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha azt a Ket. vagy e törvény megengedi. A Tpv. 75. § (1) bekezdése szerint a kötelezettségvállalást előíró végzés ellen külön jogorvoslatnak van helye. A Tpv. 82. § (2) bekezdése szerint az eljáró versenytanács végzésével szemben fellebbezésnek nincs helye, annak bírósági felülvizsgálata kérhető.
100. Az eljáró versenytanács kiemeli, hogy jelen végzésben több helyütt hivatkozik a magyar és a uniós bírósági esetjogra. Bár a jelen eljárás csak a Tpv. alapján folyik, az uniós állandó ítélkezési gyakorlatra hivatkozás alapja az, hogy a bíróság következetes gyakorlata értelmében az uniós esetjogot – a magyar és uniós versenyjogi normák nagyfokú harmonizációja okán – a Tpv. alkalmazása során is irányadónak kell tekinteni.¹⁰¹

VI.

A TPVT. HATÁLYA

101. Tekintettel arra, hogy az eljárás alá vontak az eljárás során mindvégig vitatták a Tpv. személyi és tárgyi hatályának fennálltát jelen ügyben, az eljáró versenytanács mindenekelőtt szükségesnek tartja a hatály kérdésnek vizsgálatát, hiszen ennek hiányában nem kerülhet sor a Tpv. szabályainak alkalmazására

VI.1. A Tpv. tárgyi hatálya

102. Az etikai kódexek által meghatározott szabályok piaci tevékenységet végző autósiskolákra és szakoktatókra vonatkoznak, illetve az etikai kódexeket e piaci szereplők fogadták el.
103. A SZAKOE hivatkozott arra, hogy magatartása nem tartozik a versenytörvény hatálya alá, mert a Tpv. 1. §-a értelmében a Tpv. hatálya csak piaci magatartásokra terjed ki. Ezzel kapcsolatosan az eljáró versenytanács jelzi, hogy a piaci magatartás tanúsításának nem szükséges feltétele az, hogy annak eredményeként a vállalkozás nyereséghez (profithoz) jusson. Hasonlóképpen az is közömbös e kérdésben, hogy a döntést hozó társadalmi szervezet, amely mint vállalkozások társulása hoz döntést, non-profit módon működik-e. Azzal, hogy egy non-profit formában működő jogi személy az etikai szabályaiban – amelyet számos, az érintett piacon működő vállalkozás elfogad, és magára nézve kötelezőként ismer el – minimális óradíjakat határoz meg, piaci magatartást tanúsít, a Tpv. tárgyi hatálya ebből következően kiterjed magatartására.
104. Éppen ezért versenyjogi értékelés alá vonható, ha a Tpv. alkalmazása tekintetében vállalkozások társulásának tekinthető jogi személy jogszabályi felhatalmazás hiányban árakat közvetlenül befolyásoló

¹⁰¹ A C-32/11. sz. Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra Gazdasági Versenyhivatal ügyben az Európai Bíróság 2013. március 14-én hozott ítéletének 15. pontja szerint a Kúria az alábbiak szerint foglalt állást az EUMSZ. 101. cikkének és a Tpv. 11. §-ának viszonya kapcsán: „A Legfelsőbb Bíróság először is megállapítja, hogy a Tpv. 11. §-a (1) bekezdésének szövege szinte teljesen megegyezik az EUMSZ. 101. cikk (1) bekezdésének szövegével, és a Tpv. 11. §-ának értelmezése – amely rendelkezés a szóban forgó megállapodások tekintetében irányadó- a jövőben ugyancsak hatással lesz az EUMSZ. 101. cikk e tagállamban történő értelmezésére. E bíróság egyébiránt kiemeli, hogy nyilvánvaló érdek fűződik ahhoz, hogy az uniós jog rendelkezései vagy fogalmai egységes értelmezést kapjanak.” [Ld. C-32/11. sz. Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra Gazdasági Versenyhivatal ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet, 15. pont]

magatartást tanúsít. A vállalkozások különböző önszabályozó testületei, szervezetei jogszabályi felhatalmazást kaphatnak bizonyos versenykorlátozó magatartás tanúsítására, így az árak befolyásolására, minimálár meghatározására, a piac felosztására. Ilyen jogszabályi felhatalmazás a SZAKOE tekintetében nem azonosítható, ezért az eljárás tárgyaként szereplő döntésének piaci magatartás jellege fennáll, így a Tpvt. hatálya fennáll.

105. Az E-Edu mint az érintett piacon működő gazdasági társaság magatartása vonatkozásában a Tpvt. hatálya egyértelműen fennáll. A hatály hiányára az E-Edu sem hivatkozott.

VI.2. A Tpvt. személyi hatálya

106. A versenyjogban vállalkozásnak minősül minden gazdasági tevékenységet folytató jogalany, függetlenül jogállásától és finanszírozási módjától.¹⁰²
107. Az E-Edu mint járművezető képzést nyújtó gazdasági társaság – általa sem vitatottan – vállalkozásnak minősül.
108. A SZAKOE vitatta, hogy vállalkozások társulásának minősülne arra hivatkozva, hogy tagjai magánszemélyek.
109. A Tpvt. alkalmazásában vállalkozások társulásának minősül a vállalkozások társadalmi szervezete (szövetsége, egyesülete stb.) függetlenül attól, hogy non-profit módon tevékenykedik-e (a tagjai érdekében tevékenykedő, őket képviselő vállalkozások társadalmi szervezetének magának nem kell piaci magatartást tanúsítania ahhoz, hogy magatartása versenyjogilag értékelhető legyen).
110. A SZAKOE egyesületi formában működő nonprofit személy, amelynek tíz tagja van. A SZAKOE tagjai közül többen a jelen eljárással érintett piacon tevékenykedő, gazdasági tevékenységet nyújtó vállalkozások vagy vállalkozások képviselői (ld. az 5. pontot).
111. A SZAKOE-nak tehát több olyan tagja van (köztük az etikai kódexeket elfogadó elnökség tagjai), akik díjazás fejében a vizsgálattal érintett tevékenység körébe tartozó szolgáltatásokat nyújtanak, azaz gazdasági tevékenységet végeznek és a tevékenységük pénzügyi kockázatát maguk viselik, ilyen módon alá vannak vetve a piaci kereslet és kínálat általános törvényeinek.
112. A kialakult ítélkezési gyakorlat¹⁰³ szerint valamely szervezet vállalkozások társulásának minősíthető azon tény ellenére is, hogy a vállalkozások társulásába olyan személyek, illetve jogalanyok is beléphetnek, amelyek/akik nem minősülnek vállalkozásnak, mivel e tény nem elegendő ahhoz, hogy a szóban forgó társulást az EUMSZ 101. cikkének (és így a Tpvt. 11. §-ának) hatálya alól kivonja.
113. Tekintettel tehát arra, hogy a SZAKOE olyan szervezet, amely egy adott szakmát gyakorló személyeknek olyan hányadát is tömöríti és képviseli, akik a Tpvt. 11. §-a értelmében vállalkozásoknak minősíthetők, a SZAKOE vállalkozások társulásának minősül.
114. A Tpvt. 11. § (1) bekezdése alkalmazásában közömbös, hogy a vállalkozások társadalmi szervezete non-profit módon működik-e; a tagjai érdekében tevékenykedő, őket képviselő vállalkozások társadalmi szervezetének ugyanis magának nem kell piaci magatartást tanúsítania ahhoz, hogy magatartása versenyjogilag értékelhető legyen.¹⁰⁴ Hasonlóképpen, a Tpvt. 11. §-ának alkalmazhatóságához nem

¹⁰² Ld. pl. a C-41/90. sz. Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-1979. o.] 21. pontját, a C-264/01., C-306/01., C-354/01. és C-355/01. sz. AOK Bundesverband és társai egyesített ügyekben 2004. március 16-án hozott ítélet [EBHT 2004., I-2493. o.] 46. pontját.

¹⁰³ Ezt az elvet először az T-217/03. és T-245/03. sz., FNCBV és társai egyesített hozott ítéletének mondta ki (55. pont), majd a T-23/09. sz., Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) és Conseil central de la section G de l'Ordre national des pharmaciens (CCG) kontra Európai Bizottság (74-77. pontok) és T-90/2011. sz. ítéletek (41. pont) erősítették meg.

¹⁰⁴ Vj-1/2008. (A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpvt.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései, 2014, 1.11. pont)

szükséges, hogy egy szakmai szövetség saját kereskedelmi vagy gazdasági tevékenységgel rendelkezzen.¹⁰⁵

VII.

A VIZSGÁLT MAGATARTÁS ÁLTAL FELVETETT VERSENYJOGI AGGÁLYOK

VII.1. A SZAKOE etikai kódexei által előírt minimálár

115. Az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában szükségesnek tartotta összefoglalni a társadalmi szervezetek minimálaras ajánlásaival kapcsolatban kialakult eddigi esetjogot az alábbiak szerint.
116. A kialakult versenyjogi gyakorlat szerint a vállalkozások közötti megállapodások és összehangolt magatartások versenyjogi megítélésének kiindulópontja azon követelmény, hogy a vállalkozások piaci döntéseiket önállóan hozzák meg, mellőzve a versenytársaikkal akarategységben tanúsított piaci magatartást. A piaci szereplőknek saját maguknak, önállóan kell kialakítaniuk a piacon általuk alkalmazott politikát, követett magatartást, s ez az elvárás meggátol minden közvetlen vagy közvetett kapcsolatot az egymástól független piaci szereplők között.
117. A döntés fogalmát mind a magyar, mind az európai versenyjogi gyakorlat tágan értelmezi. A Tpv. 11. §-a alá nemcsak a formális határozat vagy ajánlás formáját öltő érdekképviselési aktusok tartoznak, hanem minden olyan magatartás, döntés, ami a tagvállalkozások versenymagatartását korlátozza, torzítja. Ennek megfelelően a Tpv. alkalmazásában a „döntés” kifejezés jelentése nem korlátozódik az alakszerűen meghozott, formális határozatra; ide tartozik minden olyan aktus, melyben az adott szervezet kifejezi akaratát, így pl. a szervezet szabályzatai, határozatai, alapszabálya, vagy a formailag nem kötelező, de a piaci szereplők magatartását ténylegesen befolyásoló ajánlások is. A vállalkozások által létrehozott szakmai érdekképviselési szervezetek döntései ugyanis (közvetlenül vagy közvetett formában) alkalmasak a vállalkozások (mindenekelőtt, de nem kizárólagosan tagjaik) piaci magatartásának befolyásolására, függetlenül attól, hogy az ajánlásként vagy kötelező jelleggel jelenik meg.¹⁰⁶ A Tpv. 11. §-a alá tehát nemcsak a formális határozat vagy ajánlás formáját öltő szövetségi aktusok tartoznak, hanem minden olyan magatartás, döntés, ami a versenymagatartást korlátozza, torzítja.¹⁰⁷
118. Kiemelendő továbbá, hogy amint azt a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.129/2009/14. sz. döntésében is hangsúlyozta, a Tpv. 11. §-ának (1) bekezdése a társadalmi szervezet tiltott döntéséről úgy rendelkezik, hogy azt nem köti sem írásbeli, sem más kifejezett formához. Ezért önmagában a formalizált döntés hiánya nem jelenti azt, hogy ilyen döntés ne lett volna, és hogy az ilyen döntést versenyjogi szempontból ne lehetne értékelni.
119. Az EUMSZ. 101. cikke szerinti ügyekben ugyancsak megállapítást nyert, hogy egy szakmai szövetség alapító okirata,¹⁰⁸ a működését szabályozó rendelkezések,¹⁰⁹ a társulás által kötött megállapodások, vagy az általa kibocsátott ajánlások önmagukban is döntésnek tekintendők. Az ajánlások kapcsán az a tény, hogy az nem köti a tagokat, nem akadályozza a 101. cikk (1) bekezdése alkalmazását.¹¹⁰

¹⁰⁵ Ld. pl. T-25/95. sz. ügy (Cimenteries CBR SA kontra Bizottság), EBHT 2000, II-491. o.

¹⁰⁶ Vj-1/2008. sz. versenytanácsi határozat

¹⁰⁷ Vj-73/2011. sz. ügy, 57-58. bek., Vj/51/2008. sz. ügyben hozott versenytanácsi határozat 36. pont

¹⁰⁸ Ld. pl. a Bizottság 70/333/EGK sz. döntése (Re ASPA ügy) HL L 148., 1970, 9. o., a Bizottság 80/917/EGK sz. döntése (National Sulphuric Acid Association ügy) HL L 260, 1980, 24. o.

¹⁰⁹ Ld. pl. a Bizottság 91/128/EGK sz. döntése (Sippa ügy) HL L 60., 1991, 19. o., a Bizottság 95/188/EK sz. döntése (Coapi ügy) HL L 122., 1995, 37. o., a Bizottság 2001/782/EK sz. döntése (Visa International ügy) HL L 293., 2001, 24. o.

¹¹⁰ Ld. pl. 8/72. sz. ügy (Vereeniging van Cementhandelaren kontra Bizottság) EBHT 1972, 977. o., 71/74. sz. ügy (Frubo kontra Bizottság) EBHT 1975, 563. o., a Bizottság 96/438/EK sz. döntése (Fenex ügy) HL L 181., 1996, 28. o.

120. Az ajánlott minimumárak elfogadása és közzététele – kikényszeríthetőség hiányában is – a Tpvt. 11. § (1) bekezdése értelmében vállalkozások társulása döntésének minősül, és ezért a Tpvt.-be ütközik, mivel az ajánlott/kötelező árak következtében más árak érvényesülhetnek a piacon, mint az ajánlás hiányában.¹¹¹
121. A versenytanács gyakorlata szerint az ajánlott ár/kötelező minimumár valamennyi érintett számára a bizonyosság egy megfelelő fokát biztosítja a vonatkozásban, hogy a piacon milyen árak érvényesülnek, illetve előreláthatóan miként fog alakulni a piaci szereplők árazási politikája. Az ajánlott árak/kötelező minimumár orientáló hatását figyelembe véve a vállalkozások egyéni költségeitől, teljesítményétől, minőségétől függetlenül, indokolatlanul egységesülhetnek az árak.¹¹² Az ajánlott árak/ kötelező minimumárak a vállalkozások egyéni költségeitől, teljesítményük minőségétől függetlenül egységesíthetők az árakat, ami azt eredményezheti, hogy az alacsonyabb önköltséggel működni képes vállalkozások sem kényszerülnek árak csökkentésére. Ennélfogva, ezen árszintnek a piacon történő általános alkalmazása miatt az árak nem, illetve torzultan jelenítik meg a vállalkozások között szakmai alkalmasságban, üzleti megbízhatóságban, hatékonyságban megmutatkozó – a vállalkozások közötti versenyben meghatározó jelentőséggel bíró – különbségeket.¹¹³
122. Az Európai Bizottság 2004. február 9-én kiadott jelentése a szakmai szolgáltatások versenyjogi megítéléséről hogy a rögzített áraknak van a legkárosabb hatása a versenyre azáltal, hogy komolyan csökkenti a verseny fogyasztói árakra gyakorolt pozitív hatását.¹¹⁴
123. A versenyjog által védett alapelvekkel ellentétes, versenyjogot sértő a vállalkozások társadalmi szervezetének minden olyan magatartása, amelynek célja, illetve (tényleges vagy lehetséges) hatása a versenytársak közötti szabad verseny, a fogyasztók vállalkozások közötti választása lehetőségének indokolatlan korlátozása, vagy kizárása, valamint azok a magatartások is, amelyek azt célozzák vagy azzal a hatással jár(hat)nak, hogy a társadalmi szervezet e magatartása verseny alakulását befolyásoló tényezővé lépjen elő, például a piacon alkalmazott árak alakulásának vonatkozásában. Az ilyen jellegű, jogszabályi felhatalmazás nélkül tanúsított magatartásokat nem teszi jogszerűvé a tagok érdekei védelmének célja sem, így például az arra történő törekvés, hogy az érintettek egzisztenciális helyzete javuljon.¹¹⁵
124. Az előzőekben összegzett versenyjogi gyakorlat alapján az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában kifejtette, hogy a SZAKOE etikai szabályaiban foglalt kötelező minimumárak elfogadása és közzététele – kikényszeríthetőség hiányában is – a Tpvt. 11. § (1) bekezdése értelmében vállalkozások társulása döntésének minősülhet és a Tpvt. 11. §-ába ütközhet. A vállalkozások különböző önszabályozó testületei, szervezetei csak kivételesen (így pl. egyes kamarák esetében) kapnak jogszabályi felhatalmazást versenykorlátozó magatartás tanúsítására, így az árak befolyásolására, minimálár meghatározására. A SZAKOE ilyen jogszabályi felhatalmazással nem rendelkezik, vele összefüggésben ilyen jogalkotói szándék nem ismert, így a kötelező minimumár elfogadására és közzétételére irányuló magatartása az előzetes álláspont szerint versenykorlátozó magatartásnak minősülhet.
125. Az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában kiemelte, hogy nem tartja relevánsnak a SZAKOE arra irányuló hivatkozását, hogy több hatályos törvény támogatja egyes szakmák önszerveződését. Ahogy azt a Versenytanács a Vj/74/2003. sz. ügyben hozott döntésében arra hívta fel a figyelmet, hogy egyértelmű jogszabályi felhatalmazás hiányában egy szakma, egyes vállalkozások, illetve a vállalkozások társadalmi szervezetei nem vehetik át a jogszabály, az állami szabályozás funkcióit, azaz

¹¹¹ lásd pl. a Fővárosi Bíróság 3.K. 31.377/2005/11. számú ítéletét (Vj-56/2003.), illetve Vj/51/2008. sz. és Vj/36/2008-as ügyekben hozott versenytanácsi határozat

¹¹² Vj/51/2008. sz. ügyben hozott határozat 34. pont

¹¹³ Vj/51/2008 sz. ügyben hozott határozat 43. pont

¹¹⁴ http://ec.europa.eu/competition/sectors/professional_services/studies/overview_of_regulation_in_the_eu_professions.pdf és http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/123015_en.htm 2. pont

¹¹⁵ 36/2008. 31. pont (A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának a Tpvt.-vel kapcsolatos elvi jelentőségű döntései, 2014. 11.38. pont)

ha az általuk szükségesnek tartott jogi szabályozás nem jön létre, állami aktus nem történik meg, vállalkozások közötti megállapodással azt önkényesen nem helyettesíthetik, még abban az esetben sem, ha a vállalkozások, illetve társadalmi szervezeteik megítélése szerint piaci zavarok mutatkoznak. Ha az adott ágazatért felelős állami szervek nem teszik meg a szükséges lépéseket a piaci zavarok elhárítására, az erre feljogosított jogalkotó nem hozza meg a szükséges rendeletet, az nem hatalmazza fel a vállalkozásokat, illetve társadalmi szervezeteiket, hogy a jogalkotó helyett maguk cselekedjenek.

126. Az eljáró versenytanács előzetes álláspontja utalt arra is, hogy bár a SZAKOE etikai szabályaiban foglalt minimális óradíjak nem közvetlenül határozzák meg a végső fogyasztókkal (ti. a gépjárművezetői képzésben részt vevő tanulók) szemben felszámított díjakat, azonban az etikai kódexek által meghatározott minimálár a tanulók által fizetendő díjak jelentős részét képezi, így az a végső fogyasztóknak kínált árak tekintetében is befolyásolhatja az árakat. Az előzetes álláspont feltételezése szerint a SZAKOE által tanúsított magatartás közvetett célja az lehetett, hogy adott esetben a versenyár fölé emelje a tanfolyami díjakat azokban az esetekben, amikor a tanulóknak felszámított díjban foglalt, az autósiskolák által a szakoktatóknak fizetett óradíjak mértéke nem éri el a SZAKOE által meghatározott mértéket, mely magatartás versenyjogilag kifogásolható.
127. E magatartás megítélése szempontjából közömbös, hogy a SZAKOE szerint a minimálárak kikötése mellett szóló egyik érv az, hogy a szakoktatók a tisztességes összegű (a szolgáltatás tényleges önköltségét fedező) díjak mellett nem szorulnak rá arra, hogy a korrupciót és a feketegazdaságot erősítve a tanulóiktól számla nélkül plusz pénzt szedjenek be. A kialakult joggyakorlat szerint a vizsgált magatartáshoz hasonló magatartásokat nem teszi jogszerűvé az érintett piaci szereplők érdekei védelmének célja sem, így például az arra történő törekvés sem, hogy az érintettek egzisztenciális helyzete javuljon.¹¹⁶ Mint ahogy az sem befolyásolja a magatartás megítélését, hogy a SZAKOE bár kidolgozott, de nem működtetett a megegyezésnek megfelelő magatartást kikényszerítő szankciórendszert.¹¹⁷
128. Az előzetes álláspont kifejtette, hogy a minimálárak a vállalkozások egyéni költségeitől, teljesítményük minőségétől függetlenül egységesíthetik az árakat, ami azt eredményezheti, hogy az alacsonyabb önköltséggel működni képes vállalkozások sem kényszerülnek áraik csökkentésére, sőt, lehetőségük sem lesz arra, hogy az áraikat a rögzített minimumár alá vihessék. Ennélfogva, ezen árszintnek a piacon történő általános alkalmazása miatt az árak nem, illetve torzultan jelenítik meg a vállalkozások között szakmai alkalmasságban, üzleti megbízhatóságban, hatékonyságban megmutakozó – a vállalkozások közötti versenyben meghatározó jelentőséggel bíró – különbségeket.¹¹⁸
129. Az előzetes álláspont szerint egy szakmai szövetség által meghatározott díj a szolgáltatást igénybe vevők irányába is negatív hatást fejthet ki. Az ugyanis azt sugallhatja a keresleti oldal szereplőinek, hogy a rögzített minimálárak a piacon érvényesülő indokolt árakat tükrözik. Ezenkívül az ismertté váló minimum díjak azt a képzetet kelthetik a szolgáltatást igénybe vevőkben, hogy egyrészt nem érdemes más szakembert keresni a mindenütt azonos vagy hasonló mértékű díjakra tekintettel, vagy azt eredményezhetik, hogy annak a szakembernek a munkáját, aki esetleg alacsonyabb díjat érvényesít – mint olcsóbb szolgáltatást – szakmailag nem megfelelőnek vélik (erre utal az is, hogy az etikai szabályok szerint a meghatározott árakat el nem érő szolgáltatásnyújtás „tisztességtelen”).¹¹⁹
130. Az etikai szabályokban foglalt minimum óradíjak tehát alkalmasak lehetnek arra, hogy hatást gyakoroljanak az etikai szabályok elfogadónak árazására, de ugyanígy azokra is, akik nem csatlakoztak az etikai szabályok elfogadóikhoz. Ezen érintettek ugyanis joggal tekinthetik a meghatározott díjakat

¹¹⁶ Vj-36/2008/023. számú versenytanácsai határozat 31. pont

¹¹⁷ Vj-145/2001.

¹¹⁸ Ld. Vj-98/2004 (grafikus-kartell), VI. fejezet; ld. továbbá Vj-56/2003 (Debreceni Ügyvédi Kamara), VI. fejezet 20. pont.; ld. ezenkívül az Európai Bizottság 2004. június 24-i 2005/8/EK határozata a Szerződés 81. cikke szerinti eljárásban (COMP/38.549 – Belga Építész Kamara) 88. bek.

¹¹⁹ Idem.

megfelelő orientációs alapnak, hiszen azt számos versenytársuk elfogadta. Az etikai szabályokat nem elfogadó piaci szereplők számára is megerősítést jelentenek a vizsgált etikai előírások, ugyanis jelzik számukra, hogy saját piaci gyakorlatukat esetlegesen felülvizsgálva nem kell áraikat csökkenteni.

VII.2. A SZAKOE és az E-Edu közti együttműködés

131. Az E-Edu és a SZAKOE között kétféle együttműködést vizsgált a GVH:

- egyrészt az E-Edu 2012 áprilisában elfogadta és magára nézve kötelezőnek ismerte el a SZAKOE etikai szabályaiban foglaltakat,
- másrészt 2012. április 18-tól közzétett általános szerződési feltételei közé emelte azt a szabályt, hogy csak olyan vállalkozással köt szerződést, amely vállalja a SZAKOE etikai szabályainak elfogadását és betartását. Az ÁSZF, mint az E-Edu és partnerei közötti szerződés egyik eleme, részévé vált a felek közötti szerződésnek, a felek megállapodása tehát kiterjedt az ÁSZF-ben foglaltakra is.

132. Az előzetes álláspont kifogásolta, hogy az E-Edu elfogadta és magára nézve kötelezőnek ismerte el (saját nyilatkozata szerint be is tartotta)¹²⁰ a SZAKOE etikai szabályaiban foglaltakat, mivel a felek között a szakoktatói minimumdíjak betartására irányuló akarategyezés jött létre az etikai szabályzat elfogadásával.

133. Az előzetes álláspont megközelítése szerint az eljárás alá vont felek összehangolták magatartásukat a tekintetben, hogy a SZAKOE által meghatározott minimum szakoktatói díjak érvényesüljenek a piacon. Az előzetes álláspont szerint az E-Edu mint az e-learning alapú elméleti (KRESZ) képzés nyújtására jelenleg egyedül jogosult képzőszerv a célból emelte be szerződési feltételei közé a SZAKOE etikai szabályainak elfogadására irányuló kötelezettséget, hogy közreműködjön a SZAKOE etikai szabályainak kikényszerítésében.¹²¹ Ezt olyan módon kívánta megvalósítani, hogy saját döntése alapján kizárta mindazon autósiskolákat és szakoktatókat az E-Edu-val való szerződéskötés lehetőségéből, amelyek a SZAKOE etikai szabályait nem fogadják el, illetve nem tartják be.

134. Az előzetes álláspont értékelése szerint az E-Edu és a SZAKOE szándéka is a SZAKOE etikai szabályzatában foglalt kikötések – a szakoktatói minimum óradíjak rögzítésének – piacon történő betarttatása volt, amelynek érdekében egymás tevékenységéről tudva, egymással összehangoltan fejtették ki magatartásukat a jelen eljárással érintett piacon.

135. Az eljáró versenytanács e szempontból közömbösnek tartotta az E-Edu azon nyilatkozatát, hogy számára a SZAKOE etikai szabályaival kapcsolatos szerződési kikötés alkalmazása üzletileg nem előnyös, illetve az E-Edu nem ellenőrzi a SZAKOE etikai szabályaiban foglaltak betartását.

VIII.

AZ ELJÁRÁS ALÁ VONT VÁLLALKOZÁSOK ÁLLÁSPONTJA

VIII.1. A SZAKOE álláspontja a versenyfelügyeleti eljárással kapcsolatban¹²²

136. A SZAKOE mind az eljárás során, mind az eljáró versenytanács előzetes álláspontjára reagálva előadta, hogy státuszának és tevékenységének vizsgálata alapján egyértelműen megállapítható, hogy a Tpt. 1. § (1) bekezdése alapján nem minősül vállalkozásnak, továbbá nem minősül a Tpt. a 11. § (1) bekezdése

¹²⁰ Vj/97-8/2013.

¹²¹ Ezt Vj/97-8/2013. adatszolgáltatásának 16. oldalán is megerősíti.

¹²² Vj/97-9/2013. sz. irat II. fejezet.

szerinti vállalkozások társulásának sem, így döntése (magatartási szabályzata) nem tekinthető vállalkozások társulása döntésének, amelyre figyelemmel esetében a Tptv. 11. § (1) bekezdésében foglalt kartell törvényi tényállása nem valósul meg.

137. A SZAKOE továbbá kifejti, hogy az etikai kódexeiben rögzített, a szakoktatóknak fizetendő gyakorlati óradíjakra vonatkozó rendelkezéseknek nincsen versenyt kizáró, vagy versenykorlátozó hatása, sőt, a tisztességtelen és a fogyasztókat megkárosító üzletpolitikát folytató vállalkozások kiszűrése, illetve jó irányba terelése által a gépjárművezető képzés piacán érvényesülő versenyre nemhogy negatív, hanem pozitív hatással van.
138. Mindemellett a SZAKOE még nem rendelkezik olyan befolyással és eszközökkel, hogy döntése alkalmas legyen versenyszűkítő, versenykizáró hatás elérésére, ezért – még a Tptv. hatályának megállapítása esetén sem – ütközik a Tptv. 11. § (1) bekezdése szerinti kartelltilalmi rendelkezésbe.
139. A SZAKOE kiemeli azt is, hogy több hatályos törvény (így az Fttv., a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény és az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény) a piaci önszabályozás állami elismerését és ösztönzését mondják ki.
140. A SZAKOE kifejtette, hogy az etikai kódexeiben rögzített etikai elveinek betartása elősegíti a tisztességes üzletpolitikát folytató képzőszervek és szakoktatók versenyképességét a tisztességtelenül működő vállalkozásokkal szemben, amely a verseny tisztaságát és a fogyasztók érdekeit mozdtítja elő ezen üzletágon belül. A SZAKOE tehát az etikai kódexeinek megalkotásával egyrészt a gépjárművezető képzésben a tisztességes verseny kialakulását segíti elő, másrészt pedig a közlekedésbiztonság, valamint a korszerű képzés megfelelő színvonalának biztosítását, azaz a műszaki-gazdasági fejlődés előmozdítását támogatja.
141. A SZAKOE előadta továbbá, hogy a szakoktatók a tisztességes összegű (a szolgáltatás tényleges önköltségét fedező) díjak mellett nem szorulnak rá arra, hogy a korrupciót és a feketegazdaságot erősítve a tanulóiktól számla nélkül plusz pénzt szedjenek be, ami a tanulók (fogyasztók) érdekeit szolgálja, hiszen ennek következtében előre kiszámítható áron és tisztességes módon tudnak vezetői engedélyt szerezni.
142. A SZAKOE által képviselt társadalmi célok elérésének közös nevezője az, hogy az előírt szolgáltatás tényleges önköltségét meg kell fizetni a vállalkozó szakoktató részére. Ez a szabad árversenynek az az alsó határa, amely még lehetővé teszi a kitűzött közös célok teljesülését a tisztességes verseny keretei között, azaz valóban csak a szükséges mértékig szab korlátot a szabad verseny érvényesülésének.
143. A SZAKOE jelezte, hogy a SZAKOE etikai kódexeiben foglalt rendelkezések nem eredményezték a gépjárművezető képzésben a potenciális résztvevők számának jelentős korlátozását és ezzel a verseny kizárását.

VIII.2. Az E-Edu álláspontja a versenyfelügyeleti eljárással kapcsolatban¹²³

144. Az E-Edu szerződéseire tartozó általános szerződési feltételek, illetve azok alkalmazása az E-Edu álláspontja szerint nem minősülnek sem vállalkozások közötti megállapodásnak, sem vállalkozások közötti összehangolt magatartásnak, és személyi hatály hiányában az elkövetési magatartások harmadik fordulatában megjelölt döntésnek sem. Az E-Edu úgy véli, hogy a saját szerződéseire tartozó általános szerződési feltételek rendelkezéseinek alkalmazása nem meríti ki a kartell lehetséges elkövetési magatartásainak egyik esetét sem, így az nem minősül versenyt korlátozó megállapodásnak.

¹²³ Vj/97-8/2013. sz. irat II. fejezet.

145. A tényállás vizsgálata körében az E-Edu rámutat arra, hogy az E-Edu számára semmilyen előnnyel nem járt, és nem ígér semmilyen további előnyt sem a SZAKOE etikai kódexeinek az általános szerződési feltételek közé történő beépítése, tehát az nem az E-Edu gazdasági, pénzügyi érdekeit szolgálja.
146. Az E-Edu előadta, hogy azáltal, hogy az E-Edu az e-learning elméleti képzést azon tisztességesen működő képzőszerveknek kínálja, illetve gyakorlati oktatásra azon tisztességesen működő vállalkozásokkal köt szerződést, amelyek az etikai elveket betartják és az önköltség alatti értékesítés – és ezáltal a tanulók jogellenes megkárosításának – kizárását szorgalmazzák, elősegíti azok versenyképességét a tisztességtelenül működő, uralkodó vállalkozásokkal szemben. Az E-Edu az etikai kódexekben foglalt előírások érvényre juttatásának támogatásával egyrészt elősegíti a gépjárművezető képzésben a tisztességes verseny kialakulását, másrészt a közlekedésbiztonság megfelelő színvonalának, valamint a korszerű képzés biztosítását, azaz a műszaki-gazdasági fejlődés előmozdítását.
147. Abban az esetben, ha az autósiskolák, képzőszervek az etikai kódex elfogadásával a gépjárművezetői gyakorlati oktatásért tisztességes, értékarányos vállalkozói díjat fizetnek meg a szakoktatók (üzletfelek) részére, akkor ők is a piacon tudnak maradni, és megélhetésük sem veszélyeztetett többé. A szakoktatók a tisztességes összegű (a szolgáltatás tényleges önköltségét fedező) díjak mellett nem szorulnak rá arra, hogy a korrupciót és a feketegazdaságot erősítve a tanulóiktól számla nélkül plusz pénzt beszedjenek, amely a tanulók (fogyasztók) érdekeit szolgálja, hiszen ennek következtében előre kiszámítható áron, tisztességes módon és bizonyíthatóan alacsonyabb összköltséggel tudnak vezetői engedélyt szerezni.
148. Az E-Edu által kitűzött társadalmi célok elérésének közös nevezője az, hogy az előírt szolgáltatás tényleges önköltségét meg kell fizetni a vállalkozó szakoktató részére. Ez a szabad árversenynek az az alsó határa, amely még lehetővé teszi a kitűzött közös célok teljesülését a tisztességes verseny keretei között, azaz valóban csak az elengedhetetlenül szükséges mértékig szab korlátot a szabad verseny érvényesülésének.
149. Az E-Edu hivatkozik arra, hogy a SZAKOE etikai kódexeit a gépjárművezetői képzési piacon működő képzőszervek és szakoktatók túlnyomó része elfogadta. Erre figyelemmel egyrészt megállapítható, hogy az E-Edu által fejlesztett, akkreditáltatott és forgalmazott e-learning tananyagok hozzáférhetőségét az általános szerződési feltételekben korábban szereplő követelmény, vagyis az etikai kódexekhez való csatlakozás megkövetelése sem korlátozta jelentős mértékben sem a képzőszervek, sem a tanulók számára. Másrészt megállapítható az is, hogy a tisztességtelen üzletpolitikát folytató autósiskolák kiszűrése folytán tud számos tisztességesen működő kisvállalkozás egyáltalán versenybe kerülni.
150. Az E-Edu általánosságban kifejti, hogy álláspontja szerint az E-Edu-tól nem lehet számon kérni azt a piaci magatartást, amely a tisztességesség elvének szem előtt tartásával az E-Edu által elismert és így rá nézve kötelező magatartási (etikai) szabályok betartásának érvényesülését szolgálja.

VIII.3. Az eljárás alá vontak előzetes álláspontra adott észrevételei

151. Az eljárás alá vontak közös észrevételt terjesztettek elő az eljáró versenytanács előzetes álláspontjára.¹²⁴ Ebben – alább, az VIII.4. pontban ismertetett kötelezettségvállalási nyilatkozatuk fenntartása mellett – a következőket fejtették ki.
152. Véleményük szerint az eljárás során beszerzett adatok azt támasztják alá, hogy a SZAKOE etikai kódexeinek érintett rendelkezései semmilyen versenykorlátozó hatással nem voltak a gépjárművezető képzés piacára, így azok alkalmazása nem ütközik a Tptv. 11. § (1) bekezdésébe.
153. A SZAKOE továbbra is fenntartotta, hogy sem a magatartása, sem pedig mint magánszemélyekből álló érdekképviselői szervezet nem tartozik a Tptv. hatálya alá. Véleménye szerint a SZAKOE által kifejtett

¹²⁴ Vj/97-122/2013.

tevékenység nem minősül piaci magatartásnak, a SZAKOE pedig nem minősül sem vállalkozásnak, sem pedig vállalkozások társulásának, így a Tptv. személyi és tárgyi hatálya sem áll fenn jelen ügyben.

154. Az eljárás alá vontak szerint versenykorlátozó cél vagy hatás nem valósult meg a vizsgált magatartás kapcsán. E körben utaltak arra, hogy az eljárás során beszerzett nyilatkozatok szerint az etikai kódexben meghatározott óradíjak nem befolyásolták ténylegesen az autósiskolák árképzését. Kiemelték azt is, hogy a vizsgált minimáldíjak az önköltségi ár alsó határát súrolták és nem a fogyasztók felé alkalmazandó árakat határozták meg, hanem a képzőszervek és szakoktatók közti díjszabásra vonatkoztak, így a tanulók felé irányuló árversenyt nem korlátozták.
155. Az eljárás alá vontak hiányolták, hogy a GVH nem tárta fel megfelelően az érintett piacra vonatkozó sajátos körülményeket – például az önköltségi ár alatti értékesítés problémáját –, amelyek a vizsgált magatartás hátterének megismeréséhez szükségesek. Ismét utaltak e körben arra, hogy a beszerzési ár alatti értékesítés gyakorlatának korlátozása a törvény által elismert és támogatott cél, csakúgy, mint a piaci önszabályozás elismerése és ösztönzése.
156. Kifogásolták, hogy a GVH az eljárás alá vontak által megkeresett szakértő véleményét figyelmen kívül hagyta és az eljárásban nem keresett meg gépjármű vezető oktatókat és tanulókat véleményük beszerzése végett.
157. Az eljárás alá vontak kifogásolták, hogy az eljáró versenytanács a SZAKOE és az E-Edu közti megállapodásként kívánja minősíteni azt, hogy az E-Edu magára nézve kötelezőnek fogadta el a SZAKOE által meghatározott minimumdíjakat, mivel véleményük szerint valamely érdekképviselői szerv által létrehozott magatartási szabályoknak egy tőle független piaci szereplő által történő elfogadása nem tartozik a Tptv. 11. § szerinti „megállapodás” fogalmába. Ugyancsak vitatták, hogy az eljárás alá vontak között összehangolt magatartás jött volna létre, amely a SZAKOE által meghatározott minimum szakoktatói óradíjak érvényesítésére irányult volna, mivel véleményük szerint az eljárás során beszerzett bizonyítékok nem elegendők az összehangolt magatartás megállapításához.
158. Kifogásolták, hogy az előzetes álláspont az egyedi mentesítés feltételének vizsgálata során arra a hibás és semmivel sem alátámasztott két következtetésre jutott, hogy a teljesen szabad árverseny csak jótékony hatású lehet minden piaci szereplőre nézve és a járművezető képzés jogszabályi háttere önmagában kellő védelmet nyújt a piaci szereplőknek.
159. Az E-Edu a vele szemben kiszabandó bírsággal kapcsolatban részletesen kifejtette véleményét, vitatva a bírság kiszabásának szükségességét és a bírságolás szempontjainak meghatározását.
160. Az eljárás alá vontak végül eljárási szabálysértésekre hivatkoztak, így kifogásolták az eljárás meghosszabbításának körülményeit és azt, hogy az eljáró versenytanács az előzetes állásponttal egyidejűleg adatszolgáltatásra kötelező végzéseket adott ki.

VIII.4. Az eljárás alá vontak kötelezettségvállalási nyilatkozata

161. Az eljárás során először az E-Edu nyújtott be kötelezettségvállalási nyilatkozatot¹²⁵, melyben vállalta, hogy a szerződési rendszerébe tartozó általános szerződési feltételeinek a SZAKOE Etikai Kódexére vonatkozó, 2013. december 17. napjától felfüggesztett valamennyi rendelkezését véglegesen törli, és a szerződési rendszerében a jövőben sem alkalmaz a SZAKOE-ra, illetve annak Etikai Kódexére vonatkozó rendelkezést.
162. Az eljáró versenytanács előzetes álláspontjában kifejtette, hogy nem tervezi az E-Edu kötelezettségvállalási nyilatkozatában szereplő vállalás elfogadását, mivel annak kötelezőtétele lényegében azonos eredményre vezetne a vizsgálat által jogsértőnek tekintett kikötések vonatkozásában, mint az eljárás alá vontak a versenyfelügyeleti eljárásban való elmarasztalása. Az eljáró versenytanács

¹²⁵ Vj/97-63/2013.

kiemelte azt is, hogy az E-Edu kötelezettségvállalása csupán a SZAKOE etikai szabályaira utaló részek törlésére vonatkozik, mely vállalás nem biztosítja azt, hogy az E-Edu más módon nem épít be szerződéses rendszerébe minimál óradíjakra vonatkozó előírást.

163. A SZAKOE és az E-Edu az eljáró versenytanács előzetes álláspontjának kézhezvételét követően közös kötelezettségvállalási nyilatkozatot nyújtottak be¹²⁶, amely kötelezettségvállalás túlnyomórészt a jelen végzés rendelkező részében meghatározott kötelezettségeket tartalmazta. Az ügyben 2015. szeptember 10-én tartott tárgyaláson a kötelezettségvállalás elemei további tisztázásra kerültek. Ezt követően, 2015. szeptember 14-én kelt beadványukban¹²⁷ az eljárás alá vontak a jelen végzés rendelkező részében meghatározott kötelezettségeket tartalmazó kötelezettségvállalási nyilatkozatot terjesztettek elő.

IX.

AZ ELJÁRÓ VERSENYTANÁCS DÖNTÉSE

164. A Tptv. 75. §-ának (1) bekezdése értelmében az eljáró versenytanács az alábbi feltételek teljesülése esetén fogadhat el kötelezettségvállalást:
- a) hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás tekintetében az ügyfél kötelezettséget vállal arra, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza a törvény rendelkezéseivel, és
 - b) a közérdek hatékony védelme e módon biztosítható.
165. Az eljáró versenytanács hangsúlyozza, hogy az eljáró versenytanácsnak mindezen feltételek teljesülése esetén sincs kötelezettsége az eljárás alá vontak által felajánlott kötelezettségek elfogadására, az eljáró versenytanács e kérdésben mérlegelési jogkörében jár el.

IX.1. A vizsgált magatartás jellege

Az eljáró versenytanács álláspontja szerint a kötelezettségvállalás elfogadásának nincs helye olyan esetben, amikor - a speciális és generális prevenció elveit is figyelembe véve - a jogsértés jellege olyan, hogy a közérdek védelme mindenképpen bírság kiszabását indokolja. Következésképpen az eljáró versenytanács álláspontja szerint kötelezettségvállalás elfogadásának semmilyenféleképpen nincs helye a versenyjogi szempontból leg súlyosabbnak, leginkább károsnak minősülő titkos kartellek esetében. Ezek egyébként azok a fajta magatartások, amelyek tekintetében engedékenységi kérelem benyújtására van lehetőség – éppen mert az üldözésükhöz és felszámolásukhoz fűződő közérdek adott esetben speciális engedményeket is szükségessé tesz a jogalkotó (illetve a jogalkalmazó hatóság) részéről. Jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált magatartás nem tartozik e körbe, így elvi szinten nincs kizárva a kötelezettségvállalás elfogadásának lehetősége, azonban annak elfogadhatósága az ügy egyedi körülményeinek további mérlegelésétől függ.

IX.2. Összhang a Tptv. rendelkezéseivel

166. A Tptv. 75. § alapján az eljáró versenytanács elsőként azt vizsgálta, hogy az eljárás alá vontak kötelezettségvállalása alkalmas-e a fennálló versenyjogi aggályok orvoslására, illetve arra, hogy biztosítsa az eljárás alá vontak magatartásának a versenyjogi rendelkezésekkel való jövőbeni összhangját.

¹²⁶ Vj/97-109/2013.

¹²⁷ Vj/97-127/2013.

167. Az eljáró versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vontak által vállalt kötelezettségek – így különösen a SZAKOE azon kötelezettségvállalása, mely szerint etikai kódexeinek rendelkezései közül törli a szakoktatóknak fizetendő minimális vállalkozói óradíj betartására vonatkozó rendelkezéseket és az E-Edu azon kötelezettségvállalása, hogy törli általános szerződési feltételei közül a SZAKOE etikai kódexének elfogadásával kapcsolatos kötelezettséget orvosolják a vizsgálat által feltárt versenyjogi aggályokat. Mindkét fél azon kötelezettségvállalása, hogy a jövőben a működésük során nem fejtenek ki semmilyen formában a gépjárművezetői képzés piacán érvényre jutó árak befolyásolására irányuló bármely egyéb tevékenységet alkalmas arra, hogy az eljárás alá vontak jogszabályoknak megfelelő jövőbeli magatartását megfelelően orientálja.
168. Az eljáró versenytanács e döntés meghozatalakor tekintettel volt arra a körülményre is, hogy a SZAKOE minimálárra vonatkozó előírásai jórészt azáltal lehettek hatással az autósiskolák magatartására, hogy az E-Edu az e-learning képzésben való részvétel feltételeként a SZAKOE Etikai Kódexének elfogadását jelölte meg előfeltételként. Az eljárás alá vontak által felajánlott kötelezettségvállalások nem csak ezt a versenyjogsértő kapcsolatot szüntetik meg, hanem a szakoktatók díjazásával kapcsolatos mindenféle közléstől való tartózkodást is biztosítják.
169. A Tptv. rendelkezéseivel való összhang tehát megfelelő módon biztosítható a felajánlott kötelezettségvállalásokkal.

IX.3. A közérdek

170. A Tptv. 75. § alapján valamely kötelezettségvállalás elfogadásának másik feltétele, hogy annak révén biztosítható legyen a közérdek hatékony védelme. Az eljáró versenytanács e feltétel teljesülésekor több szempontot is mérlegelt.
171. Az eljáró versenytanács megállapította, hogy a kötelezettségvállalások elfogadása esetén haladéktalanul megszűnik a vizsgált magatartás által kiváltott versenyjogi aggály és a versenytanács döntéséről az érintett piaci szereplők azonnal, a lehető legszélesebb körben tájékoztatást kapnak. E széleskörű tájékoztatási kötelezettség vállalása – mely önkéntes teljesítés hiányában csak jelentősen hosszabb idő és adminisztratív költség árán végrehajtható – és ezáltal a piaci szereplők megfelelő informálása jelen ügyben jobban szolgálja a közérdek védelmét, mint az eljárás alá vontakkal szemben kiszabható rendkívül csekély mértékű, és így elrettentő erővel valószínűsíthetően korlátozott mértékben rendelkező bírság kiszabása.
172. Az eljáró versenytanács figyelembe vette azt is, hogy a SZAKOE a vizsgált piacon elismert érdekképviselői szerv, így önként felajánlott kötelezettségvállalásával és e körben tanúsított kommunikációjával kedvező társadalmi hatást képes kiváltani, magatartása iránymutató lehet a többi piaci szereplő számára is.
173. Jelen ügy sajátos körülményeit, miszerint a vállalkozások társulása által meghatározott minimáldíj betartását nem a vállalkozások társulásának tagjai, hanem – több ezer – tőle független szakoktató (akik jelentős hányada természetes személy és nem vállalkozás) és autósiskolai vállalkozás fogadta el (mely vállalkozások eljárás alá vonását azok jelentős számára tekintettel a közérdek nem indokolja), szintén a kötelezettségvállalás elfogadása mellett szóló érvként értékelte az eljáró versenytanács.
174. Összességében a fentiek alapján úgy értékelte az eljáró versenytanács, hogy a közérdek védelme a kötelezettségvállalások elfogadásával megfelelően biztosítható.

IX.4. A kötelezettség betartásának ellenőrizhetősége

175. Értelmszerűen csak olyan kötelezettségvállalás fogadható el, amelynek betartása a GVH által megfelelően ellenőrizhető. Az ellenőrizhetőség elengedhetetlen feltétele az előírt kötelezettség

egyértelműsége, annak elkerülése érdekében, hogy utóbb annak értelmezése vitatottá váljon a GVH és a kötelezett vállalkozás között.

176. Az eljárás alá vontak által felajánlott kötelezettségek és a kötelezettségek igazolásának módja egyértelmű, így a vállalások betartása könnyen ellenőrizhető utóvizsgálat keretében.
177. Mindezek alapján az eljáró versenytanács a rendelkező rész szerinti – az eljárás alá vontak vállalásával egyező – kötelezettségek előírása mellett a versenyfelügyeleti eljárást megszüntette.

X.

EGYÉB ELJÁRÁSI KÉRDÉSEK

178. A Tpvt. 76. § (1) bekezdés a) pontja szerint a vizsgáló utóvizsgálatot tart a 75. § szerinti végzésben meghatározott kötelezettség teljesítésének ellenőrzése érdekében. Ugyanezen § (4) bekezdés a) pontja szerint az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentése alapján, ha az ügyfél a vállalt kötelezettséget nem teljesítette, végzéssel bírságot (78. §) szab ki, kivéve, ha a körülmények változására tekintettel a kötelezettség teljesítésének kikényszerítése nem indokolt; ilyen esetben, továbbá akkor, ha az ügyfél a vállalt kötelezettséget teljesítette, az utóvizsgálatot végzéssel megszünteti.
179. A GVH hatáskörét a Tpvt. 45. §-a, illetékességét a Tpvt. 46. §-a szabályozza. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, mely nem tartozik bíróság (Tpvt. 86. §) hatáskörébe illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
180. Jelen végzés ellen a jogorvoslati jogot a Tpvt. 75. §-ának (1) bekezdése és 82. §-ának (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2015. október 8.

dr. Miks Anna s.k.

előadó versenytanácsstag

dr. Bara Zoltán

versenytanácsstag

dr. Miskolczi Bodnár Péter s.k.

versenytanácsstag